

samfunn for alle

Norsk Forbund for Utviklingshemmede | nr. 5 – 2014

nfu

Offentlig utvalg uten brukerne	s. 6
Kragerø kommune på ville veier	s. 13
Ålesund kommune på ville veier	s. 16
Pleiepengeordningen utredes	s. 21
NFU-rekruttering av minoritetsspråklige	s. 28

Fra generalsekretæren

Tid for budsjettarbeid

Høsten er tid for budsjettarbeid. Det å forutsi NFU sin økonomi inngår ikke i de eksakte vitenskapene.

Kostnadssiden inneholder sjelden de store overraskelsene. Det kommer som regel noen mindre overraskelser – for eksempel i form av oppgradering eller vedlikehold av heis eller ventilasjonsanlegg. Men stort sett er det meste forutsigbart på utgiftssiden.

Inntektssiden består av mange mindre poster som – med unntak av kontingentinntektene – alle er beheftet med usikkerhet. Men de samlede kontingentinntektene utgjør bare en fjerdedel av våre inntekter. De statlige tilskuddene til funksjonshemmedes organisasjoner er under omlegging. Kompensasjonen for bortfallet av automatinntekter diskuteres av politikerne. Det samme gjelder momskompensasjonsordningen.

NFU har en del prosjektinntekter som selvsagt er avhengig av prosjektene og kapasiteten vår til å gjennomføre dem. Kapasiteten er redusert som følge av nedbemanningene de siste årene.

Fjoråret var et år med underskudd i årsregnskapet,

mens egenkapitalen vår har vært rimelig stabil gjennom hele dette århundret. En stor fordel med budsjettarbeidet er at fokus rettes på våre avtaler, som igjen medfører reforhandlinger av avtaler og søken etter nye inntektsmuligheter. Selv om enkeltpostene er usikre, så synes totalen å være rimelig stabil.

Skal NFU få bedre økonomi og mindre usikkerhet knyttet til økonomien, vil det beste tiltaket være en økt medlemsmasse. Verv flere medlemmer – så blir det mindre risiko knyttet til budsjettarbeidet.

Vibeke Seim-Haugen
Generalsekretær

EXTRA-express!

Går fylkes-/ lokallaget med planer om å arrangere et likepersonstiltak, men mangler midler til å finansiere det? Eller kanskje det er andre tiltak som dere ønsker å gjennomføre?

I så fall kan en søknad gjennom ExtraExpress være løsningen!

Gjennom ExtraExpress kan dere søke om inntil 30 000 kroner til et tiltak gjennom en enkel søknadsprosess. Behandlingstiden er kun 6 uker.

Les mer om denne ordningen her. OBS! Søknadsfrist 1. november! Lykke til!

Gratulerer!

Tildelingen etter den første EXTRA-EXPRESS-tildelingen er klar. NFU fikk tildelt prosjektmidler til hele seks prosjekter på til sammen kr. 140.000,-! Vi gratulerer NFU Bergen lokallag, Enebakk lokallag/Akershus Fylkeslag, Hordaland Fylkeslag, Stord/ Fitjar lokallag! NFU sentralt fikk tildelt midler til to prosjekter! Hele prosjektoversikten finner du på www.extra-stiftelsen.no

Da gjenstår det bare å oppfordre andre fylkeslag om å søke i neste runde – fristen er 1. november!

Son begjært konkurs

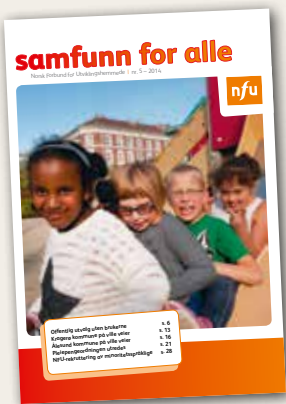
Nå kan det bli stopp for Special Olympics Norge (SON) med prinsesse Märtha Louise som ambassadør. Like før SFA gikk i trykken måtte organisasjonen møte i Oslo byfogdembete, begjært konkurs av Skatt Øst.

-Vi venter på en bevilgning på to millioner kroner fra Kulturdepartementet. Bevilgningen fikk vi gjennom revidert statsbudsjett i mai. Fortsatt har vi ikke sett noe til pengene, selv etter mye kommunikasjon frem og tilbake til departementet, sa styreleder Paal Aamaas til E24 nylig.

Departementet viser ifølge samme kilde til at det måtte flere purringer til før SON leverte sine regnskapstall. Da de kom og en revisor gikk gjennom dem, viste det seg at gjelden var større enn det tidligere var opplyst. Vi kommer tilbake til denne saken i neste nummer.

Start nå!

PÅ NFUs ledersamling nylig oppfordret forbundsleder Jens Petter Gitlesen de tillitsvalgte til umiddelbart å starte arbeidet med neste års kommune- og fylkestingsvalg. – Nettopp nå er partienes fylkes- og kommuneledd på jakt etter gode saker. Det er viktig at lokal- og fylkeslagene bidrar til at flest mulig av våre interesser blir representert i flest mulig partiprogrammer over det ganske land, og det må gjøres NÅ, presiserte Gitlesen. Som tilføyde at disse programmene allerede vil være klart før jul i de fleste partiene.

samfunn for alle

Medlemsblad for Norsk Forbund
for Utviklingshemmede

Seks utgivelser pr år.
Årsabonnement: 400 kroner
ISSN: 0803-5105

Ansvarlig redaktør:
Jens Petter Gitlesen
jpg@nfunorge.org

Journalist:
Bitten Munthe-Kaas
bittenmk@yahoo.com
Telefon: 928 36 809

Tilrettelegger lettlest stoff:
Kari Bue
kari@nfunorge.org

Adresse:
Samfunn for Alle, NFU
Postboks 8954 Youngstorget
0028 Oslo

Sentralbord: 22 39 60 50
Telefaks: 22 39 60 60
E-post: post@nfunorge.org
www.nfunorge.org
www.facebook.com/NFUNorge

Annonseakvisitør: Salgs Forum AS
Tlf: 51 31 57 00/91 59 05 78
E-post: post@salgs-forum.no
Internett: www.salgs-forum.no

Forsidebilde: Illustrasjon i NFUs brosjyre
for å rekruttere flere medlemmer med
minoritetsspråklig bakgrunn
(Foto: Margrethe Madsbakken)

Layout: Tina Jerstad/Pan Media Group

Trykk: Gunnarshaug trykkeri
Utgivelse 6 – 2014
Kommer uke 50
Frist for saker er: 3. november
Annonsefrist er: 14. november

6

Jens Petter Gitlesen mener at utelatelsen av NFU i utvalget som skal foreslå tiltak for å sikre mennesker med utviklingshemnings rettigheter må bero på et arbeidsuhell.

7

Statsråd Solveig Horne trodde utvalget ville bli mottatt med glede.

8

Likestillingsombudet mener oppnevningen av utvalget er tuftet på manglende forståelse om FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med funksjonsnedsettelse.

9

NFU Bergen lokallag arrangerer facebook-aksjon og panel-debatt etter kommunens kutt i tjenestene til mennesker med utviklingshemning.

10

I Kragerø kommune satses det friskt på samlokalisering av flere institusjonsbygg for brukere med ulike og omfattende bistandsbehov.

12

Etter mediaomtalen om Trondheim kommunes mangelfulle aktivitetstilbud i sommer, blir NFU tatt mer på alvor, mener lederen av lokallaget, Steinar Johnsen.

16

«Overformynderiske holdninger» er karakteristikken stortingsrepresentant Kirsti Bergstø (SV) gir Ålesund kommunes forsøk på å strupe BPA-ordningen for mennesker med bistandsbehov.

18

I alt ca. 300 deltakere var nylig samlet for å feire NFU Møre og Romsdal fylkeslag 20. kulturhelg i Molde.

21

Arbeids- og sosialminister Robert Eriksson vil utrede ny pleiepengeordning. – Bedre sent enn aldri, mener stortingsrepresentant Kjell Ingolf Ropstad (Krf).

22

Deltakerne på høstens samling på Eidene i regi av NFU Buskerud og Vestfold fylkeslag fikk nok en gang viktig kunnskap i løpet av to helgedager på Tjøme.

Leder s. 4 SAFO s. 20 NFU-internasjonalt s. 24 NFU-butikken s. 46

Rettighetsarbeid på feil premisser

Omsider er utvalget oppnevnt som skal foreslå tiltak for å sikre målsettingene i politikken overfor mennesker med utviklingshemning.

Mandatet står i et rimelig godt forhold til Stortingets vedtak. Her kan man lese at utvalgets formål er å "... utrede og fremme forslag til konkrete tiltak for å styrke grunnleggende rettigheter til mennesker med utviklingshemning, slik at nasjonale politiske mål om likestilling og likeverd, selvbestemmelse, deltakelse og integrering innfris".

Når en skal styrke rettighetene for mennesker med utviklingshemning ved å nedsette et utvalg, er det uforståelig at den desidert største organisasjonen for og med dem det gjelder, ikke er representert.

Det å involvere de som en sak angår, er en gammel forvaltningsstradisjon. Statsviteren Stein Rokkan omtalte forholdet som "den korporative kanalen" allerede i 1966. Andre hadde beskrevet det samme forvaltningsprinsippet før ham.

De siste 20 årene kan jeg ikke komme på et eneste offentlig utvalg som har behandlet befolkningsgrupper, hvor befolkningsgruppen ikke er representert. Forskjellen mellom år 2014 og de 20 foregående årene er imidlertid at i 2014 skal Norge følge FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med funksjonsnedsettelse.

I FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med funksjonsnedsettelse, artikkel 4, punkt 3, står det:

"I arbeidet med å utvikle og gjennomføre lovgivning og politikk som tar sikte på å gjennomføre denne konvensjon, og i andre beslutningsprosesser som gjelder spørsmål knyttet til mennesker med nedsatt funksjonsevne, skal partene aktivt trekke inn og rådføre seg inngående med mennesker med nedsatt funksjonsevne, også barn med nedsatt funksjonsevne, gjennom de organisasjoner som representerer dem."

Ved å ratifisere konvensjonen har Norge forpliktet seg til å etterleve den. Likestillings- og diskrimineringsombudet mener at Regjeringen bryter FN-konvensjonen ved å utelate utviklingshemmedes interesseorganisasjoner. Hvordan medlemmene i utvalget selv vil tolke konvensjonen på dette området, får vi svar på etter hvert.

Manglende fagkompetanse er vanlig i utvalg som arbeider i forhold til brede mandater. Prosessen før oppnevningen av utvalget, kunne vært bedre. De fire oppnevnte fagpersonene, en sosiolog, en vernepleier og to jurister, har til sammen relativt snever kompetanse. De vil trolig få problemer med å ivareta helheten med de faglige utfordringene, men også i forhold til de mange andre, komplekse fagfeltene som de i følge mandatet skal gå inn i. Utvalget skal riktignok styrkes med et sekretariat og kan benytte ekstern ekspertise i sitt arbeid, men uten NFUs brede fagkompetanse med seg hele veien, vil det ikke kunne oppfylle målene i mandatet sitt godt nok.

Lovverket er viktig, men det er i liten grad manglende eller mangelfull lovgivning som gjør at utviklingshemmedes levkår har gått i feil retning. Annerledes og mer spesifikk lovgivning, har vi erfaring med fra Sverige. Der går feilutviklingen riktignok noe tregere enn i Norge, men i samme retning som hos oss.

Skal rettighetene til mennesker med utviklingshemning sikres, er løsningen først og fremst en flerdimensjonal styrking av styringssystemene. Kun den naive har tro på at paragrafer alene løser problemer.

Brukerkompetanse har flere sider. Det er både et demokratisk prinsipp, men også en essensiell informasjonskilde. Få har mer kompetanse enn den NFU systematisk har opparbeidet gjennom 47 år. Det å utelate denne viktigste informasjons- og kunnskapskilden, er uklokt.

Departementet forsøker å fremstille utvalget som et ekspertutvalg, men de bryter den essensielle kjernen som ligger til grunn for FN-konvensjonen. Hva som er bra og dårlig for en gruppe av mennesker, bestemmes av gruppens organiserte interesser, ikke av sosiologer, vernepleiere eller jurister.

Utvalget skal ledes av rådmannen i Drammen, Osmund Kaldheim, som har en fortid blant annet som ordfører og statssekretær. Han er den eneste pårørende i utvalget, men representerer ingen organisasjon, kun seg selv. Safo har positive erfaringer med Kaldheim fra hjelpemiddelfeltet, men utvalgslederen har tidligere markert seg som motstander av politikken overfor mennesker med utviklingshemning.

Om Osmund Kaldheim er med i utvalget som nåværende rådmann, tidligere ordfører, Høyrepolitiker eller far, er vanskelig å vite. Men en vet nå med sikkerhet at departementet ikke ønsket at NFU skulle være med. Begge de to foreslåtte SAFO-representantene, Bjug Ringstad og Gunn Hutchinson, er mer kvalifiserte enn de fleste av utvalgsmedlemmene.

Ved å utelate NFU er mandatet for utvalgsarbeidet allerede brutt og den paradoksale situasjonen etablert: Utvalgsmedlemmene som ønsker å følge mandatet, må trekke seg. Forholdet er beskrevet i stortingsmelding 45 (2012-2013) «Frihet og likeverd», hvor det heter: «Nothing about us without us!».

Jens Petter Gitlesen

Solgården

- Et Drømmested -

Stedet for funksjonshemmede med ønske om, eller som har behov for tilrettelagte tjenester.

Solgården ligger ved byen Villajoyosa på Costa Blanca i Spania, godt tilbaketrukket på en høyde mellom fjell og hav, blant palmer og appelsinlunder i naturskjønne omgivelser.

Velkommen til ferie på Solgården i 2015

For 2015 tilbyr vi følgende reiser

Turnummer	Dato	Varighet	Avreisested
478	26.05. - 02.06.	1 uke	Gardermoen
479 **	02.06. - 09.06.	1 uke	Gardermoen
480	09.06. - 23.06.	2 uker	Gardermoen
484	04.08. - 11.08.	1 uke	Gardermoen
485	11.08. - 18.08.	1 uke	Gardermoen
489	29.09. - 06.10.	1 uke	Gardermoen

** Tur 479 er reservert i sin helhet frem til 15. oktober

Solgården - Arrangør av tilrettelagt ferie siden 1972

- Enkelt og behagelig
- Tilrettelagt reise med bagasjeservice
- Norsk helseteam
- Tilrettelagt for rullestolbrukere
- Fritidspark
- Sang, dans og moro
- God underholdning
- Full pensjon
- Alt dette får du på Solgården!

Har dere behov for ytterligere informasjon er dere velkommen til å ringe eller sende en e-post. Kontakt oss gjerne for ytterligere informasjon.

Wenche Foss Minnefond:

Reisende til Solgården har mulighet til å søke på Wenche Foss Minnefond. For søknadskriterier se www.solgården.no

Solgården • Badstugata 1, 0179 Oslo
Ring oss! 24 14 66 60 Man-fre: 8.30 - 21.00
kontor@solgarden.no • www.solgården.no

Følg oss på

SOLGÅRDEN

trygghet, trivsel og glede

Det er kommet sterke reaksjoner fra mange hold på at NFU – den største interesseorganisasjonen for mennesker med utviklingshemning – ikke er representert i det lenge etterlengtede utvalget som skal kartlegge deres levekår og jobbe for deres grunnleggende rettigheter.

Velger å tro at dette var et arbeidsuhell

TEKST OG FOTO: BITTEN MUNTHE-KAAS

Jeg velger å tro at valget om å utelate NFU i utvalget som skal kartlegge utviklingshemmedes levekår var et arbeidsuhell. Hvis det ikke var for Solveig Horne, hadde vi aldri fått et enstemmig stortingsvedtak om å nedsette det.

NFUs forbundsleder Jens Petter Gitlesen sier i en kommentar til SFA at han har opplevd kontakten han hittil har hatt med statsråden som positiv. – Hun har markert vilje til å satse på en politikk overfor mennesker med utviklingshemning og brukt NFU som ressurs i dette arbeidet. Det kan være at jeg er blitt lurt av denne velviljen, men jeg tror det ikke.

Gitlesen viser til at departementet til enhver tid foretar et hav av beslutninger. – Det er ikke vanlig at en statsråd følger opp hver enkelt sak – selv om det er deres ansvar. Jeg regner med andre ord med at det i denne saken må ha skjedd en glipp.

Styringssystemer

NFUs forbundsleder mener samtidig at denne saken er et godt eksempel på det som bør bli en av utvalgets viktigste oppgaver – som er å sikre gode styringssystemer.

På spørsmål om på hvilken måte viser han til at det i kjølvannet av ansvarsreformen det ble bygget opp mye kompetanse på utviklingshemmedes levekår i departementene. – I dag er det derimot vanskelig å finne miljøene som over lang tid har jobbet på dette politikfeltet – ettersom folk søker andre jobber, går av med pensjon osv. Selv BLD har fått problemer med å gjøre en god jobb på dette området.

Gitlesen mener derimot at det i Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) har skjedd positive forandringer. – Det var fagmiljøet her som skrev stortingsmeldingen om «Frihet og likeverd» som var bakgrunnen for at Stortinget enstemmig vedtok å nedsette det nye offentlige utvalg-

et. I forbindelse med arbeidet med den ble det både ansatt folk med kompetanse og satt i gang en del prosjekter som har ført til at direktoratet i dag har en gruppe mennesker og et fagmiljø med mye kunnskap på feltet. Dette styrker min påstand om at utelatelsen av NFU i utvalget ikke skyldes statsrådens uvilje, men viser at vi trenger bedre styringssystemer.

– Hva legger du i begrepet styringssystemer?

– Vi har formelle styringssystemer som for eksempel økonomiske tilsynssystemer som forvaltningen har ansvar for. Formelle forhold og spørsmål om det for eksempel er en kommune, fylkeskommune eller et direktorat som skal ha ansvar for å styre offentlig virksomhet, er et annet.

Minst like viktig er de uformelle styringssystemene, understreker Gitlesen. – Mange er for eksempel opptatt av jus og rettigheter. Slike virkemidler regulerer imidlertid ikke fram et godt liv. Vi har for eksempel ikke ekteskapsloven primært for å skape lykkelige ekteskap, men først og fremst med tanke på skilsmisse og død. Uformelle styringssystemer kan også være kultur, holdninger og verdier innen profesjoner. Andre eksempler er hvor mye og hva slags kultur det er i et bofellesskap eller en institusjon for å kunne overstyre en person med utviklingshemning og hvordan han eller hun dermed skal ha det.

Etter min oppfatning er derfor de uformelle styringssystemene de viktigste og samtidig de vanskeligste. Stortinget kan ikke vedta at folk skal ha bedre holdninger overfor mennesker med utviklingshemning. De er dermed avhengig av at det lages en «pakke» med formelle og uformelle styringssystemer som kan bidra til at de får et godt liv i dagens velferdssamfunn. Nettopp denne pakken blir det derfor utvalgets viktigste utfordring og oppgave å få på plass.

NFUs forbundsleder, Jens Petter Gitlesen

– Hva skjer hvis Solveig Horne velger å holde fast ved at NFU ikke skal være representert i utvalget?

– Jeg velger å tro at hun vil gjøre sitt for å utvide utvalget og dermed sørge for at mennesker med utviklingshemning blir representert av sin største interesseorganisasjon. Vi får komme tilbake til hva som ellers skjer i neste nummer av Samfunn for alle, svarer Jens Petter Gitlesen.

Protest

I en e-post protesterer Borgerrettighetsstiftelsen Stop diskrimineringen mot sammensetningen av utvalget som regjeringen har oppnevnt for å sikre utviklingshemmedes rettigheter og livssituasjon.

I et brev til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet stiller stiftelsen seg uforstående til at Regjeringen ikke har oppnevnt noen som representerer den befolkningsgruppen som utvalget faktisk skal styrke rettighetene til i samsvar med konvensjonens artikkel 4-3 som er sitert på neste side i LDOs brev til departementet om samme sak.

Trodde utvalget ville bli mottatt med glede

-Etter å ha brukt lang tid både på å jobbe fram et godt og grundig mandat og et bredt sammensatt utvalg med høy og ulik kompetanse på utviklingshemmedes levekår, trodde vi at presentasjonen av de oppnevnte medlemmene ville bli mottatt med glede.

TEKST OG FOTO: BITTEN MUNTHE-KAAS

Barne-, likestillings- og inkluderingsminister Solveig Horne avviser at sammensetningen av utvalget er brudd på FN-konvensjonen.

Barne-, likestillings- og inkluderingsminister Solveig Horne mener at NFU og andre instanser som nå kritiserer utvalgets sammensetning, ikke kan ha forstått at medlemmene først og fremst ble plukket ut på bakgrunn av sin kompetanse og ikke hvilken organisasjon de representerer. Hun er til gjengjeld glad for at mandatet utvalget skal forholde seg til, er blitt godt mottatt også blant de som nå reiser kritikk.

Med i referansegruppen

Statsråden forsikrer samtidig i en samtale med SFA at både NFU og andre organisasjoner som representerer mennesker med utviklingshemning er blant de som vil få plass i referansegruppen som skal komme med innspill til utvalgets arbeid. Departementet skal nedsette denne gruppen med det første. Medlemmene i utvalget vil garantert bruke deres erfaringer og kompetanse for alt det er verdt, sier hun.

-Det er mange som mener at det først og fremst var NFUs årelange kamp som fikk et enstemmig Storting til å vedta at dette utvalget skulle nedsettes. Forbundet var også engasjert i arbeidet med stortingsmeldingen. Har du overhodet ingen betenkeligheter med å si nei til at den største interesseorganisasjonen for mennesker med utviklingshemning skal være representert i utvalget?

-Både Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) (og NFU gjennom) SAFO fikk komme med innspill om hvilke representanter de ønsket i utvalget. Jeg har god kontakt med forbundets leder, Jens Petter Gitlesen. Han har selv kommet med forslag til navn, deriblant Sissel

Stenberg. Jeg føler meg trygg på at alle medlemmene vil ivareta rettighetene til mennesker med utviklingshemning på en god måte.

-Hva sier du til NFUs kritikk om at kompetansen til flertallet av utvalgets medlemmer er begrenset i forhold til å styrke rettighetene til mennesker med utviklingshemning på så viktige og sammensatte områder som levekår og rettsikkerhet?

-Utvalgsmedlemmene har lang og bred erfaring fra offentlig forvaltning, politisk arbeid i tillegg til høy kompetanse på ulike fagområder. Dette skal nettopp bidra til at oppgavene som ligger i mandatet skal kunne løses på best mulig måte. Det er vel heller ikke uten grunn at flere av de andre som ble valgt også var blant de som stod på NFUs ønskeliste.

FN-konvensjonen

- Likestillingsombudet er blant de som nå

mener at sammensetningen av utvalgsmedlemmer vitner om manglende forståelse for de grunnleggende verdiene som FN-konvensjonen for mennesker med nedsatt funksjonsevne er tuftet på. I et brev til ditt departement viser LDO blant annet til at det «...i spørsmål knyttet til mennesker med nedsatt funksjonsevne, skal partene aktivt trekke inn og rådføre seg inngående med mennesker med nedsatt funksjonsevne...» Hvilken kommentar har du til det?

- Jeg er trygg på at vi har et godt sammensatt utvalg som vil ivareta mennesker med utviklingshemninger sine rettigheter på best mulig måte. Vi jobber nå dessuten med å opprette en bredt sammensatt referansegruppe som skal bistå utvalget. Gjennom dette vil brukere og pårørende bli involvert i arbeidet, svarer Solveig Horne.

Utvalgets medlemmer

Det offentlige utvalget som er nedsatt for å utrede og fremme forslag til konkrete tiltak for å styrke de grunnleggende rettighetene til mennesker med utviklingshemning, består av følgende medlemmer:

Osmund Kaldheim, rådmann, Drammen, leder

Sissel Stenberg, kommunepolitiker, Stavanger

Torill Vebenstad, seniorrådgiver, Askøy

Johans Tveit Sandvin, professor, Bodø

Mona Keiko Løken, rettsfullmektig, Oslo

Rune Øygarden, vernepleier, Nes i Hedmark

Ivar Stokkerei, juridisk rådgiver, Oslo

Annette Drangsholt, styreleder, Birkenes

Bernadette Kumar, direktør Oslo

Utvalgets mandat er lagt ut på www.bld.dep.no

Manglende forståelse for verdiene i FN-konvensjonen

-Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) har med undring og bekymring sett utvalgets sammensetning.

Et brev til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet legger ikke LDO skjul på sin oppfatning om at sammensetningen vitner om manglende forståelse for de grunnleggende verdiene som FN-konvensjonen om rettighetene for mennesker med funksjonsnedsettelse er tuftet på.

Referansegruppe

- Vi forstår fra departementets hjemmeside at det skal settes ned en referansegruppe, men vi mener dette ikke samsvarer godt med plikten etter FN-konvensjonen til aktivt å trekke inn og rådføre seg inngående med mennesker med nedsatt funksjonsevne. Det er bekymringsfullt om

det er tilfelle at utviklingshemmede selv og deres organisasjoner ikke er representert i et utvalg som skal stake videre vei for å styrke rettigheter gjennom selvbestemmelse, rettsikkerhet, opplæring og arbeidsdeltakelse for utviklingshemmede, heter det blant annet i brevet fra Likestillingsombudet – som i sin helhet er lagt ut på NFUs nettside.

I arbeidet med å utvikle og gjennomføre lovgivning og politikk som tar sikte på å gjennomføre denne konvensjonen, og i andre beslutningsprosesser som gjelder spørsmål knyttet til mennesker med nedsatt funksjonsevne, skal partiene aktivt trekke inn og rådføre seg inngående med mennesker med nedsatt funksjonsevne, også barn med nedsatt funksjonsevne gjennom de organisasjoner som representerer dem.

(Fra FN-konvensjonens artikkel 4-3 - under Generelle forpliktelser)

Glemt i statsbudsjettet

Personer med lav inntekt og lav formue er taperne i årets forslag til statsbudsjett. Blant dem er dessverre de fleste personer med utviklingshemning. Det mest positive med budsjettet, er at Stortinget skal behandle det.

AV: JENS PETTER GITLESEN

De som bor i kommunal leilighet og har uførepensjon, vil merke lite til de foreslåtte skattelettelsene for personer med høy inntekt og formue. Personer med utviklingshemning mister i praksis muligheten for tilskudd til gruppe 1 bil (som i

dagligtale ofte benevnes som trygdebil). Retten til gruppe 1 bil foreslås nå begrenset til de som har behov for bil til arbeid eller videreutdanning. Mennesker med utviklingshemning har i liten grad arbeid. Ingen tar høyskole eller universitetsutdanning. Tidligere fikk en også bil for å unngå sosial isolasjon. Denne muligheten tas bort. Forslaget er tragisk, og rammer først og fremst de som er ute av stand til å protestere mot endringene.

Fra Norges Handikapforbund (NHF) registrerer jeg frykt for en mindre satsning på fremkommelighet og universell utforming. I slike saker er det fornuftig å høre på NHF som trolig har best kunnskap på området. En bør også huske på at kanskje så mange som 20 prosent av personer med utviklingshemning også har bevegelsehemninger. Mindre fremkommelighet og tilgjengelighet vil ramme utviklingshemmede sterkt. Midlene til voksenopplæring foreslås redusert. Dessverre skal TT-ord-

ningen fortsette som nå. Det vil si en situasjon med svake individuelle rettigheter og store forskjeller mellom fylkenes praksis. Mange av velferdsordningene i NAV videreføres som i dag, noe som reelt sett betyr kutt i ordningene, fordi de ikke er korrigert for prisstigning.

Vi hadde forventet en økning i arbeidsmarkedstiltakene overfor mennesker med utviklingshemning. I forrige periode var daværende stortingsrepresentant Robert Eriksson (Frp) den som mest, best og hyppigst talte utviklingshemmedes sak. Han foreslo 2000 nye tiltaksplasser innen VTA, øremerket for vår gruppe. Arbeids- og sosialminister Robert Eriksson har derimot ingen forslag om å øke antallet tiltaksplasser.

(Ovennevnte kommentar er forkortet. Den er lagt ut i sin helhet på www.nfunorge.org, red.)

NFU Bergen lokallag med protestaksjon på Facebook

Bergen kommune foreslår å kutte 35 millioner kroner i tjenestene til personer med utviklingshemning. Nå mobiliserer NFU Bergen lokallag til kamp og har startet en protestaksjon på facebook for å få stoppet forslaget. Allerede i løpet av vel et døgn hadde i underkant av 1500 markert sin støtte til aksjonen.

Høyre-byråd Hilde Onarheims (H) forslag om reduksjon av tjenestenivået til bergensere med utviklingshemning har skapt sterke reaksjoner. (Foto: Hans Jørgen Brun)

Bakgrunnen er at Bergen kommune vil forsyne seg av penger tiltenkt innbyggere med utviklingshemning – og det for tredje gang på syv år. Byråd for helse- og omsorg, Hilde Onarheim (H), har varslet et stramt regime for tildeling av tjenester til vår gruppe med en reduksjon av tildeling av tjenester på 35 millioner kroner.

Etter å ha forsøkt å fjerne støttekon-taktordningen og redusere avlastnings-tilbudet tidligere, går kommunen denne gangen ut og vil fjerne feriereiser om som-meren for mennesker med utviklings- hemning over ungdomstrinnet. NFU Bergen lokallag er nå bekymret for at dette vil føre til en reduksjon i tjeneste- nivået. Medlemmene mener at det er en del uklare formuleringer i "Kommentar til driftsbudsjett". Dette øker lokallagets uro om hvor det skal kuttes. Spørsmål de stiller seg nå er hvorvidt sommerleirtil- budet for noen grupper forsvinner og om bemanningen i bofellesskap og samlokali- serte boliger blir redusert. Mange frykter også for at avlastningstiltak for familier med tunge omsorgsbyrder rammes og om

det samme vil skje med kulturskoletilbu- det til de svakeste, arbeidsplasser og dag- sentertilbud.

Det ultimate svik

SV-representant i bystyret, Oddny Milje- teig, har engasjert seg. Hun viser i et inter- vju med Bergens Tidende til at gjelden til kommunen med dette forslaget økes med over to milliarder kroner, og mener dette er et dårlig budsjett for byrådet som går på akkord med politikernes egne prinsipper. Miljeteig minner samtidig om at bystyret i 1994 enstemmig vedtok at boligkøen for mennesker med utviklingshemning skulle fjernes.

- 20 år senere kapitulerer byrådet full- stendig. Nå sier de at de skal legge frem en boligmelding for denne gruppen. Dette er det ultimate svik mot mennesker med utviklingshemning og deres pårørende, tordner Oddny Miljeteig.

Blod på tann

Styremedlem i NFU Bergen lokallag, Sidsel Bugge Monsen, minner på sin side

i et leserinnlegg i Bergens Tidende nylig om at lokallaget har sett denne politikken før. -Det samme skjedde da feriestedet Dyrkolbotn ble nedlagt, til tross for at vi foreldre kjempet for å beholde det. - Nå har byråden fått blod på tann. Onarheim nevner i sitt forslag sannsynlige kutt på helt sentrale områder – som dagtilbud og nattevakter.

Ingen Robin Hood-politikk

Bugge Monsen ser også andre forurolig- ende tegn på kommunens «omsorg». - Det ene bofellesskapet som skal ferdigstil- les i år, ser ut til å bli utvidet fra åtte til 12 plasser. Det kan tenkes at ideen stammer fra et planlagt privat byggeprosjekt over tre etasjer med plass til 21 personer. Så ab- surd det enn er, kan boligkøen få desperate foreldre til å skape sin egen getto. Dette er en klassisk machiavellisk oppvisning fra kommunens side. Moralen ser ut til å være: Her driver vi ingen Robin Hood- politikk, presiserer Sidsel Bugge Monsen.

Arrangerer paneldebatt

Kari Elster Moen. (Foto: Privat)

NFU Bergen lokallag inviterte i tillegg til sin pågående protestaksjon på facebook til pa- neldebatt om budsjettforslaget 20. oktober.

Like før SFA gikk i trykken i begynnelsen av oktober, sa lederen av lokallaget, Kari Elster Moen, i en kommentar til Samfunn for alle at byråd for helse- og omsorg, Onarheim (H) var invitert og hadde takket ja til å delta på debattmøtet. Hun viste samtidig til at lokal- laget også hadde skrevet bekymringsbrev

om budsjettforslaget til komiteen for helse- og sosial i Bergen bystyre.

Moen la ikke skjul på at hun både var overrasket og svært glad for den spontane oppslutningen om lokallagets facebook- aksjon. - Jeg visste ikke helt hva jeg hadde forventet, men synes det er fantastisk at så mange støtter oss!

bmk

Kragerø kommune satser friskt på institusjonsbygg

I Kragerø kommune satses det friskt på samlokalisering av flere institusjonsbygg for ulike brukere med særlig omfattende bistandsbehov.

På et lite område kjent som «Kalstadveien 16-18» ligger det allerede et dagsenter, en avlastningsbolig, to omsorgsboliger med fire unge med autisme i hver pluss en boenhet «Eplehagen» for seks personer med utviklingshemning få meter fra hverandre.

Nå planlegges det åtte nye leiligheter fordelt på to etasjer med fellesarealer, kontor og tekniske rom på samme område. Det skal lages felles ankomst for de to byggene som i alt får 14 leiligheter. I reguleringsplanen blir det vist til at det også kan bli aktuelt å bygge flere enheter. Her kaller kommunen ved flere anledninger også en spade for en spade og omtaler det planlagte leilighetskomplekset for institusjonsbygg.

Påståtte stordriftsfordeler

I forslaget til reguleringsplan for Eplehagen begrunner kommunen ikke overraskende samlokaliseringen av den nye med eksisterende bebyggelse med at det vil gi bedre rasjonell drift, bedre faglig kontinuitet, reduserte byggekostnader og lavere husleie. Medlemmene i bygningsrådet har enstemmig og uten debatt godkjent planen for det nye institusjonsbygget. Vet de involverte faginstansene at deres påstander om nevnte stordriftsfordeler er stikk i strid med anerkjent forskning både i Norge og internasjonalt som i all hovedsak viser det motsatte?

NFU-protester

NFU Kragerø lokallag derimot har helt fra start protestert mot fortettingen, samlokaliseringen og utviklingen av denne

omsorgsgettoen. Lokallaget skrev nylig et nytt brev til politikerne i kommunen der det tas sterk avstand fra at unge mennesker med funksjonsnedsettelse skal plasseres sammen i større bofellesskap mot deres og pårørendes ønske, i stedet for å kunne velge å bo i egen bolig på linje med andre.

Lokallaget får trolig gehør hos noen. For det er politisk uenighet i Kragerø om hvorvidt nye omsorgsboliger i kommunen skal flyttes på mot pårørendes vilje og samlokaliseres i kommunale institusjoner. Denne saken hadde imidlertid ikke vært til politisk behandling da SFA gikk i trykken. Vi kommer tilbake til den i neste nummer.

Tilbake til 60-tallet

Kragerø kommune har allerede skrudd tiden tilbake til 60-tallet med utbyggingen av den institusjonsliknende omsorgsgettoen. Det har allerede skjedd store brudd på nasjonale føringer for etablering av omsorgsboliger. Nå er kommunen i ferd med å bygge ytterligere åtte leiligheter på samme område.

Unni Wærstad (Foto: Terje Mindrebø)

Spesialpedagog og vararepresentant til det kommunale rådet for mennesker med funksjonsnedsettelse i Kragerø, Unni Wærstad (SV), mener at verken administrasjonen eller politikerne er villige til å ta en debatt om hva slags kvalitet det skal

være på tiltak og tjenester til mennesker med funksjonsnedsettelse i kommunen.

- Da rådet behandlet omsorgsplanen tidligere i høst, ønsket vi å sette fokus på de faglige og økonomiske sidene ved denne boetableringen og mulighetene for dagaktivitet og fritidstilbud for beboerne. Vi har ikke registrert noen interesse for

vårt innspill verken i hovedutvalg, formannskap eller i kommunestyret.

Støtter NFU

Wærstad stiller seg også sterkt kritisk til at Kragerø kommune ser helt bort fra nasjonale retningslinjer om hvordan tiltak og tjenester for mennesker med funksjonsnedsettelse skal organiseres. Hun påpeker samtidig at Rådet for mennesker med funksjonsnedsettelse på et møte nylig enstemmig vedtok å støtte NFU Kragerø lokallags uttalelse til kommunestyret om den videre utbyggingen av Kalstad-området. - Vi blir imidlertid verken tatt med på råd eller møtt på noen av innspillene vi kommer med. Et annet eksempel på at våre anbefalinger ikke blir hørt er kommunens konsekvente nei til å ta i bruk den lovfestede ordningen med brukerstyrt personlig assistanse, sier Unni Wærstad.

NFU Kragerø sier nei til institusjonsleiligheter

- Med fokus på menneskerettigheter og likeverd, må NFU Kragerø lokallag igjen ta sterk avstand fra kommunens planlagte utbygging for unge funksjonshemmede med institusjonsleiligheter og institusjonsparkering. Dette la vi bak oss i 1991 med tilbakeføringen til kommunen fra Dagsrudheimen og andre institusjoner.

Det skriver lokallaget i et brev til Kragerø kommune fra lederen Øyvind Jensen. I brevet minner lokallaget samtidig om formålet med ansvarsreformen for mennesker med utviklingshemning. Her vises det til at store institusjoner har en tendens til å bli en arbeidsplass, vel så mye som et hjem for «Per og Kari». - Uro og konflikter øker også, noe som igjen kan føre til ekstra kostnader med flere ansatte. Tjenesten skal være knyttet til den enkelte med egne enkeltvedtak. Med samlokalisering av store enheter er vår erfaring at

Bjørn Jensen ser ned på utbyggingstomten til venstre for den allerede eksisterende omsorgsgettoen (Foto: Bjørn Jensen)

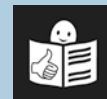
kommunen straks innfører kollektive tjenester og felles måltider, til tross for at tjenesten skal knyttes til den enkelte. I mange av de allerede eksisterende boligene er bemanningen allerede alt for lav. Dette er tydelig bevist i eksisterende bolig i Eplehagen med seks beboere med særdeles forskjellige behov, og to ansatte på vakt og en hvilende nattevakt i helgene. Vi kan ikke godta at innsparinger i kommunens økonomi stadig skal ramme de svakeste grunnet uvitenhet om å måtte ivareta den enkeltes rettigheter.

Er det slik politikere ønsker å ta vare på mennesker med nedsatt funksjonsevne i Kragerø kommune? Hva med livskvalitet og fritid? Ønsker dere at de skal oppholde seg i eller rett ved hjemmet 24 timer i døgnet? Vi ber dere på det sterkeste om å ta ansvar og vise den enkelte respekt. De har som alle andre forskjellige behov og forutsetninger for å velge bolig. Tenk langsiktig. Retten til BPA er nå lovfestet av Stortinget. Det kan føre til at flere velger å kjøpe/leie egen bolig, heter det i brevet fra NFU Kragerø lokallag.

Omsorgsgettoen nå. (Foto: Bjørn Jensen)

LETTLEST

Kragerø kommune vil bygge ut Kalstadveien 16-18 i Kragerø.

Her er det allerede dag-senter, avlastningsbolig, to omsorgsboliger og en boenhet.

Kommunen planlegger å bygge i alt 8 nye leiligheter her.

De vil satse på samlokalisering av flere institusjonsbygg.

Der vil kommunen ha forskjellige mennesker med store omsorgsbehov.

I reguleringsplanen står det at det også kan bli aktuelt å bygge flere enheter.

Kommunen kaller selv leilighetene som skal bygges for institusjonsbygg.

NFU Kragerø lokallag sier nei til institusjonsleiligheter.

Lokallaget har hele tiden protestert mot fortettingen, samlokaliseringen og utviklingen av den nye omsorgsghettoen.

Laget har skrevet brev til politikere i kommunen.

De er veldig uenige i at unge mennesker med funksjonsnedsettelse skal plasseres sammen i større bofellesskap.

Litt av oppslaget om Trondheim i SFA 4/14

I forrige utgave av Samfunn for alle (SFA4/14) brakte vi en omfattende reportasje om levekårene for mennesker med utviklingshemning som er blitt til dels drastisk forverret ved Trondheim kommunes dag- og botilbud. Det er allerede konstatert alvorlige funksjonstap hos enkelte brukere. Nå erkjenner rådmannen at også andre står i fare for å få det.

NFU tas mer på alvor

Etter medieoppslagene i sommer opplever NFU å bli tatt mer på alvor.

Leder av NFU Trondheim lokallag, Steinar Johnsen, sier i en kommentar til SFA at kommunen etter det han karakteriserer som en ”ørkesløs vandring” gjennom økte budsjetter og sammenlikninger med gjennomsnittet i andre kommuner, endelig har kommet til den erkennelse av at alt ikke står så bra til for den enkelte person med utviklingshemning i Trondheim.

- Saken om aktivitetstilbudet har resultert i mer selvkritikk enn vi har opplevd i tidligere, fortsetter Johnsen. Unntaket er kommunaldirektør for helse- og omsorg, Helge Garaasen, som i sine skriftlige svar på spørsmål fra SFA i forrige nummer derimot oste av selvtilfredshet over situasjonen. Nå er det endelig dokumentert at virkeligheten er annerledes. Vi er derimot mer urolige for brukerundersøkelsen som er gjennomført. Slike brukerundersøkelser har begrenset verdi og må brukes med forsiktighet spesielt mot vår gruppe.

Med lav svarprosent, spørsmål stort

sett bare besvart av foresatte og med spørsmålsstillinger som er så positive at det skal mot til som foresatt å svare negativt om tilbudet til din nærmeste, er svarscoren gitt. Jeg synes at kommunen skal være urolig når den blir lavere enn 4,5 på en skala fra 1 til 6, sier Steinar Johnsen.

Steinar Johnsen (Foto: Samfunn for alle)

13 i risikogruppe for å få funksjonstap!

I rådmannens saksframlegg om gjennomgangen av tjenestetilbudet ved aktivitetstilbudet kommer det blant meget annet frem at det er hele «13 brukere som er i en risikogruppe for å få funksjonstap i kjølvannet av manglende individuell oppfølging over tid».

Rådmannen foreslår at deres aktivitetstilbud skal snarest gjennomgås med en ny kartlegging av behovene og at aktuelle tiltak iverksettes så snart som praktisk mulig. I saksframlegget blir det samtidig påpekt at ”de ansatte melder at ingen brukere har uforvarselige tjenester per i dag.”

Rådmannen foreslår også at alle enhetene skal følges opp med en egen kompetanseplan i forhold til hvorvidt de har riktig kompetanse når det gjelder brukernes behov. Det skal dessuten sikres at alle brukere i bo- og aktivitetstilbud både skal ha en helhetlig aktivitetsplan og individuell plan for de som ikke har det. Alle enhetene skal i tillegg sørge for at ansatte har tilstrekkelig kunnskap om kravet til dokumentasjon.

Uverdige forhold får konsekvenser

De mange mediaoppslagene i sommer som avslørte uverdige forhold ved blant annet Vidarheim dagsenter og andre tiltak for innbyggere med utviklingshemning i Trondheim, får konsekvenser.

Den betydelige oppmerksomheten avsløringene vakte gjorde at formannskapet ba rådmannen gjennomgå og vurdere tjenestetilbudet ved samtlige dagaktivitetstilbud innen 1. oktober. Rådmannen nedsatte deretter et hurtigarbeidende utvalg med representanter for helse- og velferdskontorene, enhetene og rådmannens fagstab.

På sitt møte 30. september fikk formannskapet rådmannens blant annet to saksframlegg om tiltak og tjenester for mennesker med utviklingshemning på bordet. Det ene var rapporten fra gjennomgangen av tjenestetilbudet ved kommunens aktivitetstilbud, det andre var resultatene av en spørreundersøkelse utarbeidet av KS der beboere i bofellesskap og de ansatte hadde svart.

Politikerne vedtok å utsette begge sakene. De ville ha mer tid på å behandle dem.

Lav svarprosent på brukerundersøkelse

Tidligere i år ble det foretatt en undersøkelse blant leietakere og ansatte i bofellesskap i Trondheim der svarprosenten var oppsiktsvekkende lav. Kun 42,7 prosent av brukerne besvarte spørreskjemaene – mens 49,9 av de ansatte gjorde det.

Rådmannen erkjenner i saksframlegget til formannskapet om undersøkelsen at det som kommer fram viser klare forbedringsområder som kommunen ser at det må tas tak i og at det spesielt gjelder i helgene.

Undersøkelsen viser også at brukerne er lite fornøyd med ferietilbudet. «Kommunen skal legge til rette for det, men yter ikke økonomisk støtte til dette, så mange nok opplever at det blir dyrt å reise bort på

ferie» skriver rådmannen.

I tillegg til fritidsaktivitetene gir brukerne uttrykk for størst misnøye med den manglende bemanningen i bofellesskapene. De mener også at de får bestemme for lite over egen hverdag. Rådmannen mener at kommunen har arbeidet med temaet selvbestemmelse i mange år, og påpeker at dette arbeidet må fortsette. Han fortsetter: – For mange er det viktig å vite hvilke ansatte som kommer på jobb. Enhetene må lage gode rutiner som sikrer dette.

Ansatte scorer vesentlig høyere enn brukerne på alle områdene som undersøkelsen omfattet. Det er størst forskjell på brukeres og ansattes svar når det gjelder selvbestemmelse og tjenestekvalitet. Rådmannen fremhever i sin konklusjon at dette er en utfordring.

Veien videre

Han foreslår at hver enhet skal utarbeide sin egen handlingsplan innen 1. november for hvordan det som kommer fram i

Slik finner du de to saksframleggene

De to saksframleggene «Gjennomgang av tjenestetilbudet ved aktivitetstilbudet for personer med psykisk utviklingshemning» og «Bruker- og ansatteundersøkelse i kommunens bo- og aktivitetstilbud» er lagt ut på www.trondheim.kommune.no Trykk deretter på linken Tilsyn nederst og videre inn på Møtekalender. Klikk så på formannskapet og deretter på møtet 30. september. Her finner du de to saksframleggene på sakslisten.

undersøkelsen skal følges opp. Enhetslederne i bo- og aktivitetstilbudene skal imidlertid først presentere resultatene av denne undersøkelsen for brukere og ansatte. Felles prioriterte forbedringsområder skal deretter drøftes med brukerrådene og innarbeides i strategisk plan for kommunens bo- og aktivitetsplan.

Rådmannen anbefaler dessuten at det gjennomføres en ny bruker- og ansatteundersøkelse om to år for å følge utviklingen.

Alle brukere får individuelle vedtak tilpasset sitt funksjonsnivå og behov for hjelp.

(Uttalelse av helse- og sosialdirektør Helge Garåsen i Trondheim til SFA 4/14)

Enig i en del av kritikken

Enhetsleder Bård Leite.

Jeg er enig i en del av kritikken som kom fram i Adresseavisen og som siden også ble beskrevet i SFA 4/14. Den negative utviklingen for mennesker med utviklingshemning i Trondheim har gått mest ut over den svakeste brukergruppen som er de med størst hjelpebehov, og som gjennom sin væremåte ikke krever tett oppfølging. Hensynet til disse må ofte vike for brukere med en mer aktiv og utfordrende adferd. SFA møtte enhetsleder Bård Leite ved Vidarheim da vi besøkte dagsenteret i sommer – like før Adresseavisen avslørte de uverdige forholdene både ved dagsenteret og innen andre tiltak og tjenester for mennesker med utviklingshemning i Trondheim kommune.

Leite mener at den negative utviklingen

i noen grad kan skyldes at kommunen har gått fra timefestede til tjenestebeskrivende vedtak for den enkelte. – Selv om tjenestebeskrivende vedtak i utgangspunktet er en god ting på mange måter, har overgangen fra timebaserte vedtak helt klart ikke fungert godt nok. Det er både blitt mulig å effektivisere dem i tillegg til at de ikke kan kontrolleres lenger. Timefesting var dessuten enklere å forstå for både ansatte og pårørende, mens det å skulle beskrive den enkeltes behov, fort kan virke mer diffust.

Problematisk å klage

Leite legger heller ikke skjul på at hvis det slumser med beskrivelsen, kan det lett utelates svært viktige sider ved den enkeltes behov når det skal fattes vedtak – som for

eksempel om tiden det tar å sørge for at den enkelte får et tilpasset kosthold. – Det samme gjelder hva som skal til for at en person får tilstrekkelig trening både fysisk og i forhold til kommunikasjon for å opprettholde ulike funksjoner osv. Slike vedtak oppleves som lite spesifikke både i forhold til innhold og omfang. Det er i tillegg vanskelig å se hva den enkelte egentlig har krav på. Dermed blir det også problematisk å skulle klage på vedtaket, hvilket i seg selv er ganske alvorlig.

Jeg kan imidlertid forsikre at de ansatte både på Vidarheim og ellers i Trondheim kommune gjør sitt beste for både å gjennomgå og evaluere de beskrivende vedtakene, fortsetter Leite. – I den grad vi ser at en bruker har funksjonsfall, meldes dette

videre, og det settes i gang tiltak. Vi har et system for dette som de ansatte er pålagt å følge. Årsaken til at disse prosedyrene likevel ikke alltid fungerer godt nok, kan igjen ha sammenheng med at den enkeltes behov for tjenester er blitt for vagt beskrevet i utgangspunktet.

Gruppetilbud

Enhetslederen er også enig i kritikken om at individualiteten i tilbudene ved Vidarheim og andre dag- og botilbud har gått drastisk ned. -Gruppetilbud er veldig bra for veldig mange, men absolutt ikke for de svakest fungerende. Dette er det helt klart ikke tatt nok høyde for. Tilbudene må uansett være individuelt tilrettelagt.

Aktivitetstilbudet fungerer ikke godt nok for en del av brukerne på Vidarheim. Stadig flere brukere på relativt færre ansatte taler for seg. At de fleste av brukerne i tillegg er totalt avhengig av hjelp, gjør ikke saken bedre. Tar man i tillegg med at lokalene er uhensiktsmessige, blir summen nokså langt fra optimal.

De ansatte er uansett positive og gjør så godt de kan. Dette handler ikke minst om at de er glad i de menneskene de jobber for. Men det er ingen grunn til å legge skjul på at de både har vært og fortsatt er frustrerte og fortvilte i perioder. De får på langt nær brukt sin kompetanse i forhold til den enkelte brukers behov, sier Bård Leite

Siri Fuglem Berg.

Kort om forfatteren

Artikkelforfatteren Siri Fuglem Berg representerer SAFO i spørsmålet om barnepalliasjon eller lindrende behandling av barn ved livets slutt. Hun deltar aktivt i debatten om fosterdiagnostikk, og driver en egen hjemmeside for familier med trisomi-diagnose. Fuglem-Berg har selv født en datter med trisomi 18 som levde i få dager. Det resulterte i den viktige boka «Evy Kristine – Retten til annerledesbarnet» på Z-forlag.

Foreldre vil ha fokus på livet

AV SIRI FUGLEM BERG, DR MED., SPESIALIST I ANESTESI

Lindrende behandling bør være en viktig del av helsevesenets tilbud til både barn og voksne. Blir fokuset på lindrende behandling for sterkt, kan det få svært uheldige konsekvenser. Diagnosegrupper må ikke automatisk innlemmes i lindrende program. Mange mener at barn må inkluderes fra diagnosen stilles. Etter min mening bør barn, som voksne, få tilbud om dette etter behov, ikke etter diagnose.

Flere foreldre med barn i diagnosegrupper som er tenkt inkludert i et barnepalliasjonsprogram fra diagnosen blir stilt i fosterlivet eller etter fødsel, rapporterer om en voldsom uvilje mot dette. De ønsker slett ikke noen palliativ tankegang for sitt barn, de ønsker slett ikke fokus på lindrende tiltak, de har slett ikke noe behov for dette. De ønsker fokus på livet og på dagligdagse problemer og utfordringer – som ernæring, fysioterapi og pedagogisk tilbud. Barna deres lever stort sett godt den tiden de lever, de har oftest ikke lidelsesfulle liv. Selv om foreldrene vet at deres barn har kort forventet levetid, ønsker svært mange av dem slett ikke noe fokus på døden, og mange har heller ikke noe behov for eller ønske om å forberede seg på mulig død. De vil heller ta det når den tid kommer, og siden enkelte barn lever til langt inn i 20- og 30 årene kan det bli en stund å vente.

Kromosomavvik faller som sådan heller ikke under gruppen progressive tilstander, deres tilstand progredierer ikke. Eventuelle følgetilstander, som en medfølgende hjerte-feil, kan derimot bli progressiv dersom den ikke behandles.

Ved for eksempel alvorlige kromosomavvik er det vist i nyere litteratur at individer som innlemmes i et palliativt program fra

fødsel av, har lavere overlevelse og kortere levetid enn barn som ikke innlemmes i slike program. Denne gruppen pasienter er helt avhengig av mulighet til intensiv behandling og i noen tilfeller også kirurgi for å overleve. Kun palliativt fokus blir et selvoppfyllende profeti.

Individer med funksjonshemninger er i utgangspunktet utsatt for stigmatisering. Ved automatisk å inkluderes i et palliativt program på grunn av diagnose, vil disse grupper pasienter ha økt risiko for å møtes med både fordommer og medisinsk diskriminering, samt stigmatisering. Igjen blir det svært viktig å la det være opp til pasient eller pårørende å avgjøre når og om pasienten ønsker et slikt tilbud.

Medlemmer fra SAFOs organisasjoner har også meldt om en frykt for institusjonisering, blant annet med hensyn på barneboliger med palliativt formål. En frykter at sårbare pasienter risikerer institusjonisering i enheter som har palliativ kompetanse, ved at fokus blir palliativt, og tilstander som kan og bør behandles og eventuelt også kureres, risikerer å bli oversett.

Vårt ønske er derfor at palliativ behandling inkorporeres i vanlig sykehusvirksomhet, som et tillegg til aktivt og annet behandlingstilbud der. Det er viktig å ha fokus på at det er mulig å ta imot aktiv, endog intensiv behandling, parallelt med lindrende og holistisk omsorg. Vi er opptatt av brukermedvirkning – at pasient og pårørende skal være med og styre etter deres behov, og at ingen skal påtvinges et palliativt tilbud.

(Ovennevnte er bare et utdrag av artikkelen som er lagt ut i sin helhet på www.helseinfonett.no, red.)

Vi får færre søkere med utviklingshemning

-Søkermassen til Primas tiltaksplasser for uføretrygdde i form av Varig Tilrettelagt Arbeid (VTA) ved Prima i Trondheim endrer seg. I dag får vi færre søkere med utviklingshemning og flere med andre diagnoser som ulike psykiske lidelser, ADHD, Asperger syndrom og liknende problematikk som trenger tilrettelagt arbeid og individuell oppfølging.

TEKST OG FOTO: BITTEN MUNTHE-KAAS

Oppplæringssjefen ved Prima, Linda Green Baadsvik, påpeker i en samtale med SFA at Trondheim kommune i dag har for få VTA-plasser. - Fram til mars i år administrerte vi selv inntaket til VTA-tiltaket, førte egne lister over søkerne og oppbevarte den enkeltes søknadspapirer hos oss.

Ventelisten var ca. 50 søkere til VTA da NAV overtok denne jobben. Mange av dem venter fortsatt på tilbud om en slik plass på Prima. Når vi vet at det i gjennomsnitt slutter mellom 10-15 personer pr. år i selskapet, er det lett å regne ut at det vil ta lang tid før alle som vil, får en jobb å gå til. Dette er en svært vanskelig situasjon både for den enkelte og ikke minst for slitne pårørende som venter på at deres ungdommer med utviklingshemning skal få seg noe å gjøre etter endt skolegang.

Ny jobb!

Linda Baadsvik er samtidig lei seg for at NAV har sluttet å bevilge penger til nye deltakere i det svært vellykkede VTAO-prosjektet «Ny jobb!», som selskapet startet i 2009 i samarbeid med Trond-

Linda Green Baadsvik.

heim kommune. Hun viser til at formålet med prosjektet var å gi personer med utviklingshemning og andre som trengte en VTA-plass, individuell hjelp på veien mot en tilrettelagt jobb ved en ordinær arbeidsplass. - Dette var et fantastisk spennende prosjekt å jobbe med – ikke minst fordi det ga så gode resultater. - Da det startet i 2009, fikk ca. 30 personer i tilrettelagte arbeidsplasser i Prima tilbud om å prøve seg i VTAO-stillinger. Personer som var i målgruppen ved kommunale dagsentre fikk også tilbud om å bli med. Fram til utgangen av 2012 var totalt 52 personer ansatt i en VTAO-plass gjennom Ny Jobb-prosjektet.

Fra siste halvdel av 2012 ble det imidlertid en gradvis inntakstopp i prosjektet ettersom NAV ikke hadde mulighet til å finansiere flere VTAO-plasser. Det er synd med tanke på den store etterspørselen det var og også er i dag etter nettopp slike tiltaksplasser både fra våre internt ansatte, privatpersoner, dagsentre og bofellesskap. Hver nye jobb i dette prosjektet kostet under en tredjedel av en ordinær VTA-plass.

Prima

Prima sør for Trondheim er en av landets største attføringsbedrifter med i overkant av 400 personer som er ansatt eller er tilknyttet selskapet som forvalter 10 ulike arbeidsmarkedstiltak for NAV. Nettsiden er www.prima-as.no

Åpen retur

Baadsvik påpeker samtidig at noen av de som fikk prøve seg på VTAO, selv valgte å komme tilbake til Prima. På spørsmål fra SFA om hva som var årsaken til det, svarer hun at overgangen til ordinært arbeidsliv viste seg å være vanskelig for noen. -Selv om de var sterke arbeidstakere hos oss, fikk noen problemer med blant annet å henge med sosialt i den nye jobben. Vi ga derfor rom – eller en såkalt «Åpen retur» for at deltakerne kunne komme tilbake til Prima hvis de ikke trivdes der de var.

For andre fungerte det best å ha en kombinasjonsordning med å jobbe noen dager her på Prima og noen dager på den ordinære arbeidsplassen.

Vinn-vinn-situasjon

- Hva slags arbeidsgivere åpnet dørene for deltakerne i prosjektet «Ny jobb!»?

-De kom fra mange hold – fra helse og omsorg, barnehager, dagligvare- og sportsbutikker, NAV-kontorer og Fylkesmannen – for å nevne noen. Vi fikk mange tilbakemeldinger på at denne jobbformidlingen var en vinn-vinn-situasjon for alle parter. Prima sørget for oppfølging både av den enkelte arbeidstaker og av arbeidsgiverne i form av rådgivning og veiledning. I tillegg til at prosjektdeltakerne gjorde en god jobb, fikk arbeidsgiverne også tilskudd fra NAV slik at det ikke kostet noe ekstra å ha dem. Det snakkes så fint om et inkluderende arbeidsliv og samfunnsansvar. Vi skulle mer enn gjerne ha satset videre på dette prosjektet, som både var i tråd med disse målsettingene og gjorde det lettere å rekruttere arbeidsgivere, presiserer Linda Green Baadsvik.

Begreper

VTA - Varig tilrettelagt arbeid

VTAO – Varig tilrettelagt arbeid i ordinær bedrift. Arbeidstakeren er som regel 100 prosent uføretrygdet, og kan tjene inntil 1G. Arbeidsgiver mottar et tilskudd på kr. 4946 pr måned (2014) så lenge arbeidstakeren er ansatt ved bedriften. Det står mer om disse to ordningene på www.nav.no

Bakgrunn

Rådmannen i Ålesund bekymrer seg over at enkelte med BPA som selv administrerer sine tjenester har ordnet seg slik at de kan ta med assistent på fritidsreiser. I et forslag til Helse- og velferdskomiteén foreslår rådmannen blant annet om det han kaller PU-boliger: «Det dekkes reise- og lønnsutgifter til ansatte som følgepersoner for brukere som reiser på særskilte aktivitetsturer til Jølster og Molde, arrangert av Klubb Kontakt og NFU. Brukerne dekker selv sine utgifter med slike turer».

NFUs forbundsleder Jens Petter Gitlesen minner i artikkelen «Etisk lavmål i Ålesund» om at tjenestene ikke skal knyttes til boligen, men til den enkeltes behov. - Ålesund kommune synes ulovlig å gjeninnføre institusjonsomsorgen. - Selv ikke i Stalins Sovjet var det myndighetene som bestemte hvilke fritidsaktiviteter innbyggerne skulle kunne delta i. Saksdokumentene er gjennomsyret av en formynders holdning som forteller at selvbestemmelse og individuell frihet har ulovlig trange kår i Ålesund kommunes omsorgssektor». Hele artikkelen er lagt ut på www.nfunorge.org/Om-NFU/NFU-bloggen/Etisk-lavmal-i-Alesund/

Stortingsrepresentant Kirsti Bergstø (SV).

Overformynderske holdninger

-Når en kommune som Ålesund gjør forsøk på å strupe en rettighetsfestet BPA-ordning som skal gi enkeltmennesker hjelp på egne premisser, er det virkelig på sin plass å påpeke klart og tydelig at det både er urimelig og i strid med lovverket.

Stortingsrepresentant Kirsti Bergstø er provosert og har nå sendt skriftlig spørsmål til helse- og omsorgsminister Bent Høie om hvordan mennesker med bistandsbehov skal sikres rett til aktiv fritid.

Til SFA legger Bergstø ikke skjul på at hun også stiller seg uforstående til forslaget. - Det går over min forstand at ansatte i Ålesund kommune skal kunne være ledsagere for personer med utviklingshemning på spesielle aktivitetsarrangementer til Jølster og Molde, og samtidig betrakte bistand til den enkeltes fritidsaktiviteter som et privat anliggende.

Ser ikke helheten

De som forsvarer en slik praksis skulle forsokt å leve innenfor rammene de setter for andre, fortsetter Bergstø. - Dermed kunne de kjent på hvordan det oppleves å ikke få nødvendig hjelp til å kunne delta i en konfirmasjon, på et møte i menigheten eller

dra på en fotballkamp i nabokommunen. Vi må evne å se helheten i enkeltmenneskers liv og forstå behovet som mennesker med bistandsbehov har for et fleksibelt tjenestetilbud. Dette er helt sentrale behov som brukere av en god BPA-ordning får ivare tatt fullt ut.

Overformynderske holdninger

Når man først har Kirsti Bergstø i tale, ender det alltid med at samtalen utvikler seg i mange retninger i tillegg til temaet man kom for å snakke med henne om. Den engasjerte SV-representanten fra Nesseby i Finnmark er generelt opptatt av lokalpolitikeres rolle. Hun mener at mange ikke er klar over sine forpliktelser ovenfor mennesker med utviklingshemning og andre innbyggere som trenger bistand. -De utsettes for overformynderske holdninger som står i direkte motsetning til deres rett til et aktivt liv og en fritid på egne premisser. Det er ikke opp til enkeltmennesket

Spørsmålet fra Bergstø

Det skriftlige spørsmålet som Kirsti Bergstø stilte helse- og omsorgsminister Bente Høie lød slik:

«Mennesker med funksjonsnedsettelser og bistandsbehov har også rett til en meningsfylt fritid. Likevel hører en stadig om mennesker som ikke får muligheten til et slikt aktiv liv enten på grunn av manglende kommunal tilrettelegging eller på grunn av kommunale regler som forhindrer fritidsaktiviteter som er vanlige blant befolkningen. Hva akter statsråden å gjøre for å sikre at mennesker med bistandsbehov skal kunne sikres sin rett til et aktiv fritidsliv?»

med utviklingshemning å skulle tilpasse seg systemet. Det er tvert imot systemet som skal utvikles og tilpasses den enkeltes interesser og behov.

Bergstø gir i tillegg uttrykk for sin bekymring over at så mange lokalpolitikere overlater sine respektive kommuners fremtid og innbyggernes hverdag til rådmannen og administrasjonen. - Mange lener seg ukritisk på deres vurderinger og svelger forslagene deres rått i stedet for å ta styringen selv – slik de er valgt for å gjøre.

Det er grunn til å minne om at betydningen hver enkelt folkevalgt har for enkeltmenneskers liv, er enorm. Min klare oppfordring til både politikere og ansatte i kommunene er at de må tenke selv, våge å prioritere og tenke helhetlig. Det krever riktignok tålmodighet og pågangsmot å stille de ubehagelige spørsmålene når tiltak og tjenester for innbyggerne ikke er gode nok, men det er ingen unnskyldning å la det være!

Informasjonsprogrammet

Bergstø minner om informasjonsprogrammet «Mennesker med utviklingshemning skal heller ikke diskrimineres» som ble lagt fram under den rødgrønne regjeringen. - Hensikten med det var nettopp å sikre informasjon og utvikling innen feltet. Det skulle bidra til å tette gapet mellom lovverkets intensjon, formuleringer i regelverket og den kommunale virkeligheten.

Det er nå over 20 år siden ansvarsformen – men til tross for både reform og

program ser vi at institusjonstankegangen igjen er på fremmarsj. Nok en gang er det på sin plass å minne om at mennesker med utviklingshemning er like forskjellige som andre og har rett til en aktiv fritid og andre tiltak og tjenester på sine premisser. Det vil altså ikke si ut fra hva kommunen de bor i, måtte mene er best egnet.

Sanksjoner?

- *Er sanksjoner veien å gå når en kommune først sier nei til å innfri den enkeltes rettigheter, deretter får pålegg fra fylkesmannen om å følge lovverket og likevel ikke følger opp?*

- Det må nok strammes inn, men det å åpne opp for sanksjoner vil etter min mening ikke løse problemet. Dette bildet er mer sammensatt enn som så. Løsningen ligger etter min mening først og fremst i å ha ansatte i kommunene med kompetansen som skal til for å kunne ta gode faglige vurderinger. Til det trengs det vernepleiere og sosialarbeidere som har kjennskap både til lovverket, intensjonene med det og som ikke minst åpent og aktivt tar parti for de man er ansatt for å hjelpe. Kompetanse som gir en solid, faglig plattform er helt vesentlig.

Det er samtidig vanskelig å leve opp til de gode målsettingene, følge lovverket og innfri den enkeltes rettigheter med en kommuneøkonomi som er skåret inntil beinet. Til det trengs det også aktive politikere som trekker politiske linjer, våger å stå fram og markerer sin støtte i praksis med folk som har bistandsbehov. Jeg mener kort sagt at de tre komponentene gode fagfolk, en sunn kommuneøkonomi og modige politikere er avgjørende for at enkeltmennesker skal få innfridd sine rettigheter.

Faglig integritet

Bergstø har selv erfaring fra ulike jobber innen tiltak og tjenester for innbyggere med funksjonsnedsettelser. Hun er klinkende klar på at hun som fagmenneske ville ha skammet seg over tilsyn som dokumenterte tiltak og tjenester med dårlig kvalitet. - Politikere med samfunnsansvar vil også ta dette på alvor og omprioritere midler. Det er kun gjennom å få hevet kompetansen lokalt at de gode intensjonene i lovverket kan bli en realitet. Jeg er med andre ord overbevist om at en kommune som har ansatte med faglig integritet er et større vern i seg selv enn et sanksjonsapparat, presiserer Kirsti Bergstø.

Høies svar på Bergstøs spørsmål

-Det er riktig som representant Bergstø er inne på at et av helse- og omsorgstjenestelovens formål er å sikre at den enkelte får mulighet til å ha en aktiv og meningsfylt tilværelse i fellesskap med andre. For å oppfylle dette ansvaret skal kommunen blant annet kunne tilby personlig assistanse, herunder praktisk bistand og opplæring og støttekontakt.

I sitt svar på stortingsrepresentant Kirsti Bergstøs skriftlige spørsmål, svarer helse- og omsorgsminister Bent Høie at noe av det første han gjorde som helse- og omsorgsminister var å sikre retten til å få organisert tjenestene som BPA. Ordningen er beregnet på personer med omfattende funksjonsnedsettelser, og skal bidra til at brukeren får et aktivt og mest mulig uavhengig liv. Bruker vil som arbeidsleder selv bestemme – innenfor rammen av vedtaket og reglene for arbeidslivet – hvilke oppgaver assistenten skal utføre og når det skal skje. Undersøkelser viser at BPA er en ordning som i stor grad tilfredsstiller brukernes forventninger og krav. Etter min oppfatning er det av stor betydning at mennesker som har stort behov for bistand også har mulighet til å være sjef i eget liv.

Den rettighetsfestingen regjeringen har sikret vil legge til rette for at mennesker med nedsatt funksjonsevne og stort behov for bistand skal nå målene i sitt liv, og å kunne styre de tildelte tjenesterecessene slik brukeren finner det mest ønskelig og hensiktsmessig. Dette innebærer at BPA innenfor arbeidsrettslige bestemmelser for eksempel kan benyttes ved reiser utenfor kommunen. På denne måten vil BPA gi den enkelte større mulighet til å kunne foreta ønskede fritidsreiser, skriver Bent Høie.

Bent Høie. (Foto: Stortinget ©)

Kultursuksess i rosenes by

I alt ca. 300 forventningsfulle deltakere med utviklingshemning og deres ledsagere var nylig samlet til NFU Møre og Romsdals 20. kulturhelg i Molde – som ikke overraskende ble nok en suksess.

TEKST OG FOTOS: BITTEN MUNTHE-KAAS

Denne årlige kulturhelgen er det største årlige arrangementet i regi av et fylkeslag i NFU. Det drives av en gjeng særdeles effektive og flinke entusiaster som etter å ha holdt på i årevis, nærmest har fått det i blodet. En grunn til at det i hvert fall for en utenforstående ser ut til å fungere fullstendig knirkefritt, er utvilsomt den gode stemningen blant arrangørene i kulturutvalget, med nestorer av tillitsvalgte som Anne Marie Bakke, Harald Eriksen og Elfrid Fjelnseth Eriksen i spissen.

For de mange deltakerne i aldersgruppen 13 + er det å møte gamle og nye venner en begivenhet alle gleder seg til hele året. Kurs- og aktivitetstilbudet disse to dagene er stort sett det samme – slik ar-

rangørene har erfart at det skal være. I år kunne deltakerne velge mellom kurs i linedance, tegning, digital fotografering, sang og musikk, ulike friluftslivsaktiviteter, besøk på Romsdalsmuseet og timer i felten med Heimevernet der deltakerne som alltid er iført full uniform.

Sykdomsforfall gjorde at de to planlagte sang- og musikk-kursene ble slått sammen til ett – som dermed fikk hele 80 deltakere. Men instruktørene Mari-Ann Sylte og Helge Drågen taklet det med både humor og beundringsverdige ro. De tilpasset sitt program for ca. 40 slik at alle både med og uten rullestol likevel fikk delta – for eksempel i en felles dans med et tau. I etasjen over greide instruktørene Tone Ellen Thune og Mariell Lindseth på linedance-kurset på kort tid å lære sine mange deltakere til dels kompliserte trinnkombinasjoner – som resulterte i en stilig koreografi og gjennomføring som både de og deres elever hadde all grunn til å være stolte av.

Nytt av året var kurs i digital fotografering med Arnold og Ragnhild Hoddevik. Her fikk deltakerne lære om hvilke muligheter kameraene deres har, hvordan de kan bedre bildene sine med enkle grep og hva de kan gjøre med dem på datamaskinen i et redigeringsprogram. Sjelden har vel hotell Seilets helt spesielle arkitektur og beliggenhet utendørs blitt forevige så grundig og fra så mange vinkler som i denne helgen. Og mens fotografene komponerte sine motiver utendørs, hersket det stillhet og dyp konsentrasjon inne blant deltakerne på kurset i tegning, form og farge.

Gjengen som ble med til vakre Romsdalsmuseet deltok på flere aktiviteter slik de ble utført i gamle dager både inne og ute blant de mange gamle husene. Deltakerne fikk også være med på å steke flatbrød og sveler – som så ble servert mens de fikk høre en dramatisert versjon av eventyret «De tre bukkene bruse».

Stridsproviant

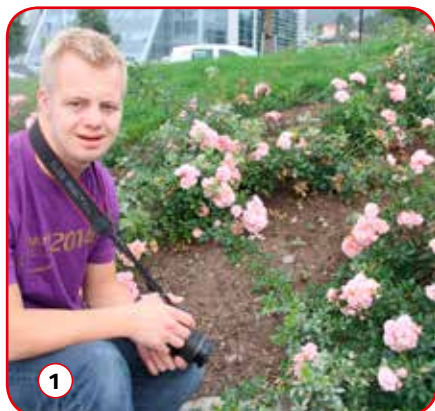
Deltakerne på kurset hos Heimevernet ble som vanlig fraktet til felten utenfor Molde i militærkjøretøy. Her fikk de blant

annet innføring i enkel førstehjelp, kommuniserte over radio og fikk prøve seg på luftvåpen før de ble traktert med stridsproviant. Og selv om den nok ikke var så velsmakende som museumsbaksten – ble også den fortært med tilsynelatende god appetitt. På kurset for friluftsentusiastene kunne deltakerne både ta seg en ridetur, kjøre hest og vogn, grille, padle i kano og ro seg en tur i finværet.

Fellesskapet

Selv om kursene denne helgen er et gode trekkplastre i seg selv, er det nok likevel det sosiale samværet og fellesskapet som gjør at så mange og stadig flere hvert år melder seg på. Så mange positive og glade mennesker på et brett gjør noe med stemningen – som ikke minst stod i taket etter middagene da hotellets svære spisesal ble ryddet til dans som varte til langt ut i de små timer. Avreisedagen kunne deltakerne velge mellom å gå den tradisjonsrike Rosemarsjen eller melde seg på boccia-turnering – før premieutdelingen under søndagslunsjen. Her takket Anne Marie Bakke for fremmøtet og forkynte til alles store glede og begeistring at planleggingen av Kulturhelgen til neste år allerede er i full gang!

1. Øyvind Dale Mathisen valgte fotokurset. 2. Løytnant Tom Eikrem demonstrerte våpenbruk. 3. Tone Ellen Thune og Mariell Lindset ledet linedance-kurset. 4. Gunnbild Nordby, soldat for en dag. 5. Helge Drågen ledet musikk-kurset. 6. Kjetil Eiriksson på kanotur – med ledsager. 7. Tre glade vandrere før avgang til Rosemarsjen. 8. Dypt konsentrert Andreas Helseth på tegnekurset. 9. Travelt i sekretariatet for Anne Marie Bakke og Nini Bakke Tørnes. 10. Fra festmiddagen.

Reklame for tilpasningstilskuddet

Har du behov for å tilpasse boligen din? I så fall kan du søke om finansiering til små eller store ombygninger og tilpasninger.

VIGDIS ENDAL
DAGLIG LEDER I SAFO

Tilskudd til tilpasning av bolig

Tilskudd til tilpasning av bolig er ment for å tilrettelegge eksisterende boliger for at flere skal kunne fortsette å bo hjemme, på tross av bevegelsesvansker eller annen funksjonsnedsettelse. Tilpasningen må være hensiktsmessig, og behovet for tilskudd blir vurdert i sin helhet ut fra husstandens økonomiske situasjon på sikt. Hvis du får innvilget et tilskudd under 40 000 kr, gis det uten pant i boligen.

Tilskuddet brukes for lite

Tilskuddsordningen ble utvidet i 2012 som en erstatning for at særfradraget for store sykdomsutgifter forsvant fra selvangivelsen. Særfradraget for kostnader til boligtilpasning, forsvant da som en del av dette.

Kommunen får midler fra Husbanken hvert år, og skal motta og saksbehandle søknader fra sine innbyggere. Dersom kommunen går tom for tilskudd til tilpasning, kan de søke Husbanken om å få tildelt ytterligere en pott penger.

Midlene er likevel brukt mindre enn antatt. I mai viste tall fra Husbanken at det står 170 millioner kroner ubrukt på kommunale konti. Noen av disse pengene kan være bundet opp i forhåndstilsagn, men vi vet at regelverket praktiseres svært ulikt mellom kommunene og i noen kommuner for strengt.

Dette kan du søke tilskudd til

Her er noen eksempler på hva det kan søkes tilpasningstilskudd til:

- Utvendig terrengarbeid der det er nødvendig for å bedre tilgjengeligheten.
- Spesialinnredning av kjøkken/bad.
- Forsterkning av bygningskonstruksjoner for å kunne tåle belastning fra heis eller andre tekniske installasjoner.

- Påbygging og ombygging av bolig for å få alle nødvendige rom på et plan.
- Andre arbeider som er nødvendig for at personer med funksjonsnedsettelse fortsatt kan bo hjemme.
- Installering av eller tilrettelegging for velferdsteknologi som får boligen til å fungere bedre.

Det finnes mye god informasjon

Du kan få mer informasjon i kommunen om disse mulighetene.

På Husbankens hjemmesider www.husbanken.no er det også lagt ut god informasjon, blant annet en kort brosjyre som heter «Finansieringsmuligheter for tilpasning av bolig».

På Norges Handikapforbunds hjemmesider www.nhf.no er det også flere gode publikasjoner som omhandler boligtilpasning og rettigheter, finansiering og praktiske løsninger i denne sammenheng.

Vigdis Endal.

Eriksson vil utrede pleiepengeordningen

Jeg lover at vi skal forandre dagens regelverk for pleiepenger. (KrF-leder Knut Arild Hareide på valg møte i Arendal 8. august 2013)

- Jeg er enig i at dagens pleiepengeordning er mangelfull. Jeg ønsker en bedre og mer treffsikker pleiepengeordning for familier med omsorg for alvorlig syke barn. Arbeidet med å utrede dette settes nå i gang i mitt departement.

Robert Eriksson vil vurdere ulike pleiepengeordninger og tar sikte på å sende forslag på høring i løpet av våren 2015. (Foto: Stortinget ©)

Det skriver arbeids- og sosialminister Robert Eriksson i et svar på et skriftlig spørsmål han nylig mottok fra stortingsrepresentant Kjell Ingolf Ropstad fra Kristelig Folkeparti.

I sitt spørsmål minner Ropstad innledningsvis om at pleiepengeordningen i lang tid har vært gjenstand for debatt. Han viser også til at Kaasa-utvalget i 2011 kom med en rapport om pårørendeomsorgen, hvor det igjen kom frem at regelverket knyttet til pleiepengeordningen er mangelfull. - Både KrF og FrP tok dette opp med den rødgrønne regjeringen, uten at de foretok seg noe. I spørretimen 5. mars i år varslet Eriksson at han vil reformere pleiepengeordningen og nå må statsråden svare på om han har satt i gang dette arbeidet og når han vil legge frem en sak for Stortinget.

Forbedret ordning

I sitt svar viser Eriksson til Sundvollen-erklæringen der Regjeringen ønsker å reformere ordningene med omsorgslønn og pleiepenger for foreldre med syke og funksjonshemmede barn som oppfølging av Kaasa-utvalgets innstilling. Arbeids- og sosialministeren fastslår samtidig at pleiepengeordningen er hans ansvar, mens helse- og omsorgsministeren er ansvar for omsorgslønnsordningen.

- Det er viktig at vi får tid til å vurdere bildet – med de ulike ansvarsforhold og tilstøtende ordninger. Jeg vil vurdere ulike modeller, og tar sikte på å sende forslag på høring i løpet av våren 2015, skriver Robert Eriksson.

Dette er den gruppen i vårt helsevesen som blir dårligst behandlet. Dersom man tar seg av alvorlige syke personer, må man få pleiepenger. (Erna Solberg til TV2 6. februar 2012)

Bedre sent enn aldri

-Det er avgjørende at ytelsene sikrer en best mulig oppfølging av barn som har alvorlige, kroniske sykdommer og funksjonsnedsettelser. I dag gjør de dessverre ikke det, og jeg er derfor glad for at statsråden nå varsler at arbeidet med endringer er igangsatt.

I en kommentar til SFA om sosialministerens svar, minner Kjell Ingolf Ropstad om at KrF i lang tid har kjempet for endringer og har fremmet flere forslag på dette feltet i Stortinget. - Nå ser vi fram til at Regjeringen kommer med et forslag om en ny pleiepengeordning. Jeg skulle gjerne sett at dette arbeidet allerede var påbegynt, og for mange foreldre blir det lenge å vente til våren. Men det er uansett bedre sent enn aldri.

Foreldrene dette handler om, er hverdagshelter som gjør en fantastisk innsats. Når deres største ønske er å kunne gjøre mest mulig for barna sine hjemme, bør staten legge til rette for dette. Det er uansett mye dyrere å sende barna på institusjon.

KrF kommer til å følge denne saken videre. Vi opplever et godt samarbeid med statsråden og forventer derfor at departementet jobber med den så raskt som mulig, presiserer Kjell Ingolf Ropstad.

Stortingsrepresentant Kjell Ingolf Ropstad. (Foto: Stortinget ©)

Hva kan du forvente av NAV?

«Hva kan arbeidssøkende med utviklingshemning forvente av NAV» var tittelen på foredraget som juridisk rådgiver i NFU og medlem av NAVs nasjonale brukerråd, Kristine Vierli, ble bedt om å holde på høstsamlingen til NFU Vestfold og Buskerud fylkeslag på Eidene kurscenter nylig. Foredraget skulle imidlertid vise seg å inneholde mest om hva de ikke kan regne med.

AV: BITTEN MUNTHE-KAAS

Juridisk rådgiver i NFUs sekretariat, Kristine Vierli. Her forevignet under sitt foredrag på Eidene.

må forsvare hvorfor de ikke har oppfylt sine forpliktelser, påpekte Vierli.

Oppfordring

Hun skal gi innspill til skyggerapporten om situasjonen på arbeidsfeltet for mennesker med utviklingshemning på vegne av NFU, og avsluttet sitt foredrag med følgende oppfordring:

- Vi har en soleklar antagelse om at det står dårlig til på dette området. Problemet er at vi har altfor få konkrete eksempler å vise til. Her hjelper det ikke med muntlige beretninger. Alt må formidles skriftlig og kunne dokumenteres. Jeg vil derfor oppfordre våre medlemmer om å sende inn eksempler som viser konkrete brudd på FN-konvensjonen og dermed at retten til arbeid for mennesker med utviklingshemning ikke blir overholdt, presiserte Kristine Vierli.

Hun kan kontaktes på telefon 22 39 60 63 og har e-postadresse kristine@nfu-norge.org

Vierli viste blant annet til hindringene som mange møter i NAV for å få utdanning og arbeid. - Pårørende som skal forholde seg til dette på vegne av sine familiemedlemmer med utviklingshemning, har det enda vanskeligere. Det er sannsynlig at de vil møte saksbehandlere som enten aldri eller i svært liten grad har hatt kontakt med mennesker med utviklingshemning tidligere. De fleste av disse fagpersonene kan dessuten lite om relevant opplæring for vår gruppe og har få kunnskaper om for eksempel betydningen av og hva det innebærer å få vurdert den enkeltes arbeidsevne.

Pårørende må ta inn over seg at det er slik det er før prosessen starter. De bør også ha klart for seg at den de skal ha med å gjøre, trolig må ha alt inn med teskjeer, og dermed forberede seg godt. Pårørende må dessuten ha i mente at det i utgangspunktet tenkes trygd når personer med funksjonsnedsettelse skal sluses gjennom NAV-systemet. For noen kan det være en riktig løsning, men for mange flere trenger det ikke være slik, presiserte Kristine Vierli.

FN-konvensjonen

Spalteplassen tillater ikke et referat av fortsettelsen på hennes grundige og informative orientering om det som fungerer og fortrinnsvis ikke fungerer i den videre arbeidssøkerprosessen. Hun oppfordret til gjengjeld pårørende om å bruke retten til å få en arbeidsevnevurdering hos NAV for alt den er verdt.

- Norge har også ratifisert FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med funksjonsnedsettelse. Her går det tydelig fram at alle har rett til arbeid på lik linje med andre. Til neste år skal Norge rapportere til FN om situasjonen for mennesker med funksjonsnedsettelse på ulike livsområder her i landet. Interesseorganisasjonene skal i tillegg formidle sine synspunkter på hvordan det faktisk ligger an i en såkalt «skygge-rapport». Dette arbeidet blir svært viktig for å kunne påvirke utviklingen i riktig retning.

Representanter for statlige myndigheter vil bli eksaminert av FN om innholdet i sin rapport. Det betyr igjen at desto flere saker interesseorganisasjonene kan dokumentere ikke fungerer, desto større sannsynlighet er det for at norske myndigheter

Mer om NAV

Kristine Vierli har lagt ut foilene til sitt foredrag om hva man kan forvente og ikke forvente av NAV på NFUs nettsider <http://www.nfunorge.org/>. Du finner dem ved å trykke på linken Rettigheter øverst til venstre i skjermbildet før du deretter går inn på temaet Arbeid.

LETTLEST

- Mange møter hindringer i NAV for få utdanning og arbeid, sier Kristine Vierli fra NFU.

For litt siden holdt hun foredrag på høstsamlingen til NFU Vestfold og Buskerud fylkeslag på Eidene.

Foredraget dreide seg om hva arbeidssøkende med utviklingshemning kan forvente av NAV.

Kristine Vierli mener at det er mange hindringer for denne gruppen.

De vil antakelig møte saksbehandlere som aldri har hatt kontakt med mennesker med utviklingshemning.

De fleste fagpersonene kan lite om passende opplæring for gruppen.

Dessuten vet de lite om hvor viktig det er å få vurdert arbeidsevnen til den enkelte.

Kristine oppfordret pårørende til å bruke retten til å få en arbeidsevnevurdering hos NAV.

NAV tenker ofte på trygd når det gjelder mennesker med utviklingshemning.

Det er ikke sikkert at det er den riktige løsningen for alle.

Det er nylig lansert en quiz på forbundets nettsider som ble prøvd ut og fikk terningkast fem av kursdeltakerne med utviklingshemning på Eidene.

Eidene-samlingene et aktuelt forum

Samlingene som NFUs fylkeslag i Vestfold og Buskerud arrangerer i samarbeid hver høst og vår på Eidene kurscenter på Tjøme er blitt et aktuelt forum som avspeiler den aktuelle debatten om utviklingen av ulike sider ved livssituasjonen til personer med utviklingshemning.

Her holdes det jevnlig foredrag for pårørende av blant andre ansatte og tillitsvalgte i NFU, politikere og representanter fra både sentrale og lokale instanser i hjelpeapparatet som presenterer sine ulike tiltak og tjenester til vår gruppe.

På siste samling nylig var turen kommet til seksjonsleder Kristin E. Berthelsen ved Lærings- og mestringssenteret og Eva Bergh Pedersen og Aina Sander fra habiliteringstjenesten i Vestfold. Selv om de engasjerte pårørende i salen ikke fikk like presise svar på alle sine mange spørsmål, ble det likevel et møte som skapte dialog og kunnskap om hverandres hverdag som nok vil bli til nytte for alle parter i tiden fremover.

Medlemmer med utviklingshemning deltar også på disse samlingene. De har sitt eget program som går parallelt med de pårørendes. Denne gangen hadde de blant annet prøvd ut den nye quizen om rettigheter og FN-konvensjonen som nylig ble lansert og nå ligger ute på NFUs nettside. De hadde også utarbeidet utkast

til en lettlest versjon av NFUs prinsipp-program som skal behandles på forbundets landsmøte i 2016.

På kveldstid samlet hele Eidene-folket seg som vanlig til middag med dans og sosialt samvær. Dette er kort sagt en god kursmodell som allerede blir brukt av noen fylkeslag – og kanskje kan inspirere enda flere?

Teamleder Eva Bergh Pedersen og lederen av habiliteringstjenesten i Vestfold, Aina Sander møtte pårørende på Eidene.

Fokus i Atlas-alliansen på inkluderande utvikling

På verdsbasis har over ein milliard menneske ei eller anna form for funksjonshemming. Det er estimert at ca. 80 prosent av desse bor i fattige land, og er svært ofte blant dei fattigaste av dei fattige. Mellom 75 og 90 prosent av dei som har nedsett funksjonsevne i fattige land lever under fattigdomsgrensa. Likevel er det svært få utviklings- og humanitære organisasjonar som tar spesielt omsyn til funksjonshemming i sitt arbeid. Atlas-alliansen har nyleg sett i gong konkrete tiltak for å endre på dette.

Deltakerne lærte om inkludering i praksis. (Foto: Nun Vibol fra Kambodsja)

AV: ELISE BJÅSTAD

Fire medarbeidarar i alliansen deltok nylig på kurs i Nederland om korleis ein kan påverke andre bistandsaktørar til å inkludere personar med nedsett funksjonsevne i program og prosjekt. Dette skal bidra inn ei ny Atlas-satsing som starta tidlegare i 2014, med støtte frå Utanriksdepartementet.

I løpet av fem dagar fekk undertegnede frå NFU, Cindy Greer frå NHF, saman med Anne Nyeggen og Patrice Vastel frå Atlas sekretariatet, bryne seg på spørsmål rundt inkludering og organisasjonsendring. Kurset la også til rette for læring på tvers av mange ulike land, inkludert Kambodsja, Nepal, dei sameinte arabiske emirater (UAE), Tanzania, Rwanda, Storbritannia, og ikkje minst Nederland som vertsnasjon.

I 2014 starta Atlas-alliansen eit nytt prosjekt, der norske bistandsorganisasjonar blir oppfordra til å sørge for at funk-

sjonshemma blir ein naturleg del av alle prosjekt. Dette kan vere prosjekt som til dømes søker å redusere fattigdom, skape sysselsetting, motverke effekt av klimændringar, eller hjelpe befolkningar som er råka av humanitære katastrofar. Målet er å nå og støtte langt fleire enn dersom Atlas-alliansen jobbar for saka åleine.

Atlas-alliansen har jobba for dette i lang tid, men prosjektet som starta tidlegare i år går eit steg vidare for å oppnå dette målet. Allereie i 2002 fekk Atlas-alliansen gehør i Utanriksdepartementet for at inkluderande bistand er vegen å gå. Resultatet var mellom anna at Norad utvikla retningslinjer for korleis personar med nedsett funksjonsevne skulle inkluderast i norsk bistandsarbeid rundt omkring i verda.

For å finne ut av om retningslinjene hadde ønska effekt, gjennomførte Norad ei evaluering i 2012. Den hadde ned-

slåande resultat. Det viste seg at svært lite bistandsmidlar var øyremerka for personar med nedsett funksjonsevne, og enda mindre midlar blei øyremerka i tida etter at retningslinjene kom på plass (frå 1 % i 2000 til 0,5 % i 2008). Atlas-alliansen stod for 45 % av den støtta som var øyremerka. Det var dermed forsvinnande lite som kom funksjonshemma til gode frå andre bistandsprosjekt.

Dette har tydeleggjort at det skal meir til enn retningslinjer for å få til inkludering i praksis. Mange har ei oppfatning om at det er vanskeleg og dyrt å inkludere, og at det er ein jobb for organisasjonar som jobbar med funksjonshemma sine rettar til dagleg. Samtidig har det vist seg at viljen til å jobbe med inkludering er der. I seinare tid har enkelte organisasjonar, til dømes Plan Norge, sett som mål å inkludere personar med nedsett funksjonsevne, i første omgang i

enkelte prosjektland. I 2006 blei FN Konvensjonen om rettane til personar med nedsett funksjonsevne vedtatt av FN's generalforsamling. Der tydeleggjer artikkel 32 at alle statar er forplikta til å sørge for at internasjonal bistand inkluderer og er tilgjengeleg for personar med nedsett funksjonsevne. Konvensjonen blei ratifisert av Norge i juni 2013.

For å nå fram til fleire har Atlas-alliansen sett behov for å tilby konstruktiv støtte til bistandsaktørar for å demonstrere korleis ein kan skape inkluderande prosjekt i praksis. Prosjektet som starta i 2014 har så langt gjort følgande prioriteringar:

1. Gi kurs om inkludering til norske bistands- og humanitære organisasjonar
2. Pilot-samarbeid med Kirkens Nødhjelp i Malawi og Vietnam
3. Bygge kompetanse på inkluderingsrettlegging i Atlas-alliansen og blant partnerorganisasjonar
4. Etablere inkluderingsnettverk

Som del av inkluderingsprosjektet har mellom anna Kirkens Nødhjelp sagt seg villig til å teste ut ein inkluderande prosjektmodell i to land, Malawi og Vietnam. Desse initiativa er viktige steg i retning av å prøve ut og dokumentere korleis inkluderande bistand kan gjennomførast i praksis.

Kurset i Nederland bidreg til å skape større kunnskap internt i Atlas-alliansen om konkrete metodar for korleis ein kan skape inkluderande bistandsprosjekt, og handtere motstand ein møter i arbeidet med å promotere ei inkluderande tilnærming. I første omgang blei lærdomen vidareførast til andre i Atlas-alliansen gjennom eit internt kurs 21. oktober.

Arrangør

Kurset blei arrangert av organisasjonen Light for the World (LFTW), som dei siste åra har jobba systematisk med korleis inkludering kan gjerast i praksis, i samarbeid med det nederlandske konsulentfirmaet MDF, som til dagleg jobbar med organisasjonsutvikling.

Nye stemmer

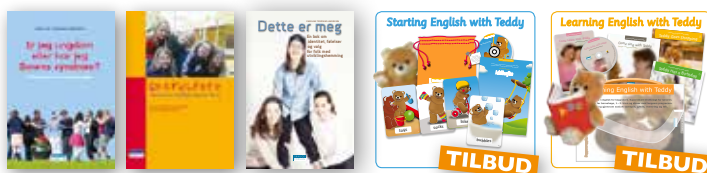
På et stort sidearrangement i FN i Genève nylig fortalte fire unge mennesker med utviklingshemning om hvor viktig det er at deres meninger blitt tatt hensyn til. Medlemmene i komiteene for barnekonvensjonen og konvensjonen for mennesker med nedsatt funksjonsevne ble rørt av deres overbevisende presentasjoner. Disse stemmene har aldri tidligere blitt hørt i FN.

Arrangementet ble organisert av Inclusion Europe og organisasjonens Hear our Voices-prosjekt i samarbeid med Lumos, Eurochild, UNICEF og International Disability Alliance. Formålet med prosjektet er å sikre at alle barn, uavhengig av den enkeltes funksjonsevne, skal få delta aktivt på alle livsområder. Les mer på www.inclusion-europe.org og www.nfunorge.org

Ønsker du å lære mer og bidra til at barn, unge og voksne med utviklingshemning får et rikere liv med større selvstendighet, bedre selvfølelse, glede over

mestring og bruk av sitt potensiale for læring? Vi har letteste og praktiske bøker om barnehage, skole, læring, voksenliv, alderdom, inkludering, samtaler,

helse, vekt/kosthold, identitet, selvstendighet, fritid, vennskap, kjærlighet, sex, arbeid, fritid og mye annet? Pluss morsomme og innholdsrike lærepacker i engelsk bygget på lek, musikk, drama, humor og fellesskap.

**SKAUGE
FORLAG**

skaugeforlag.no • post@skaugeforlag.no • 41105723

Minoritetsfamiliers møte med det norske hjelpeapparatet

- Fortsatt er det holdninger blant etnisk norske om at innvandrere har med sin egen kultur og tviholder på den. Selvsagt har de med seg sin egen kultur, og det varierer i hvilken grad de våger å åpne seg for det norske samfunnet. Hvorvidt de tør, handler både om utdanningsbakgrunn og om i hvilken grad det norske samfunnet involverer seg.

PÅ FRAMBU-KURS: BITTEN MUNTHE-KAAS

Anna Kittelsaa.

Seniorforsker ved NTNU Samfunnsforskning, Anna Kittelsaa, holdt et tankevekkende foredrag om prosjektet «Erfaringer fra møter mellom familier og hjelpeapparatet» på et fagkurs om «Minoritet og sjelden diagnose – hvordan øke deltakelse?» på Frambu senter for sjeldne funksjonshemninger nylig. I samarbeid med sin kollega, professor Berit Berg, foretok hun en studie i perioden 2008-2010 av ca. 50 familier med ulike nasjonaliteter og deres møte med det norske hjelpeapparatet. Få av familiene var europeiske. De to forskerne hadde store problemer med å rekruttere familier til prosjektet, men opplevde at de som ble med, var villige til å bidra når det først var etablert kontakt.

Prosjektet viste at det er vanskelig å få en del innvandrerfamilier med i aktiv dialog rundt opplæring og behandling. - Årsaken til dette er usikker, men språklige og kulturelle barrierer kan være noe av forklaringen. Det er utvilsomt behov for mer kunnskap og utprøving av arbeidsformer som i større grad fanger opp deres særegne behov

Noe av det som også kom fram var norske og minoritetsspråklige foreldres ulike oppfatninger om funksjonshemmede barns behov, fortsatte Kittelsaa. - Mens

det for oss er viktig at også barn med funksjonsnedsettelse er aktive – kan noen innvandrerforeldre ha med seg en tankegang om at barna er syke og trenger ro. Deres største problem var likevel tanken på hvordan det ville gå med barnet fremover. Mange av dem manglet storfamilien rundt seg og følte seg alene om ansvaret. De opplevde i tillegg at få i omgivelsene deres brydde seg, og at det var vanskelig å vite hvor de kunne få hjelp.

Samme erfaringer

Prosjektet viste dessuten at mange av minoritetsforeldrene hadde samme erfaringer i sitt møte med hjelpeapparatet som etnisk norske familier. Alle opplevde det belastende å måtte gjenta sine historier med fokus på barnas begrensninger for mange fagfolk for å få hjelp. Kampen for å bli forstått var dessuten krevende og mange måtte gå flere runder for å få alt på plass.

Kittelsaa fastslo samtidig at det blant deltakerne i prosjektet var gode eksempler på minoritetsspråklige familier som fikk den hjelpen de trengte. - Alle opplevde likevel at det å finne fram i systemet som den store bøygen. Når tjenestene kom på plass, ble de fleste fornøyde. Flere av deltakerne beskrev sine møter med de gode

hjelperne – som nok en gang viser at avhengigheten til enkeltpersoners innsats er stor, mens systemet derimot ikke nødvendigvis fungerer. Disse familiene trenger en koordinator som har reell mulighet til å gå inn i rollen. Det vil si en person som følger opp, som foreldrene liker og føler at de trygt kan ringe til. Det kan ikke understrekes sterkt nok hvor viktig det er!

Avlastning

I intervjuer med representanter for hjelpeapparatet i dette prosjektet kom det fram at mange innvandrerforeldre hadde takket nei til avlastning. Årsaken var, ifølge de ansatte, først og fremst at de kommer fra en kultur der det er forbundet med skam ikke å ivareta egne barns behov. Ikke alle ansatte så ut til å tenke over at mange innvandrerforeldre mangler kunnskap om hva avlastning betyr og innebærer. I ettertid har det viste seg at mens de fleste norske foreldre takker nei til avlastning i eget hjem, er det et ønske blant mange minoritetsspråklige familier. Det er samtidig verdt å nevne at norske foreldre også opplever det svært skremmende å takke ja til avlastning før de føler seg trygge på at barnets behov blir ivarettatt av ansatte med nødvendig kompetanse, presiserte Anna Kittelsaa.

Råd til tjenesteytere

- Dere må misjonere, ikke bare informere.
- Snakk med foreldrene om diagnosen og gi dem verktøy til å takle situasjonen de er i.
- Samarbeid med helsepersonell med minoritetsbakgrunn som kan språket og kulturen.
- Husk: Det er ofte de som er mest avvisende, som trenger hjelpen mest. Ikke gi opp! Vær enda mer tålmodige, enda mer pågående!

(Storingsrepresentant Abid Raja på Frambukonferansen)

Abid Raja. Foto: Stortinget ©

Viktig å vite at de ikke er alene

«Mange innvandrergupper er mer lukket enn majoritetsbefolkningen. En del tenker veldig annerledes om funksjonshemming, årsak og skam. Mange snakker heller ikke med andre om disse temaene, eller de bruker helt andre ord enn vi er vant til. Det er derfor viktig at personer med minoritetsbakgrunn med sjeldne diagnoser får vite at de ikke er alene».

(Storingsrepresentant Abid Raja på fagkonferansen)

Tolk

Selv om det er blitt mer vanlig å bruke tolk, er det et problem at tolkingen ikke alltid er god nok. Problemer med språk og kommunikasjon blir ofte forstått som et uttrykk for familienes kultur og religion. Ikke alle har samme referanser for å kunne ta imot informasjon heller. De kjenner få andre i samme situasjon og er i liten grad medlemmer av interesseorganisasjoner. Noen har høy utdanning – mens andre har mindre kunnskap og lite kunnskap om det norske hjelpeapparatet. Vi må derfor ikke henvise foreldre til et offentlig kontor og ta det for gitt at de vet hva vi snakker om. Det er svært viktig å sjekke at de virkelig har forstått det vi sier.

Skam

Anna Kittelsaa kom deretter inn på at både norske og minoritetsspråkelige foreldres holdninger til å ha fått et barn med funksjonshemming kan være skambelagte. – Vi må ikke glemme at det ikke er mange år siden «slike» barn ble gjemt bort her i landet. Det finnes riktignok minoritetsspråklige familier som forsøker å skjule at de har barn med funksjonsnedsettelse. Men det bor også storfamilier her som slår ring rundt foreldre ut fra holdningen om at «dette er vårt barn i vår familie».

Prosjektet vårt bekreftet derimot ikke den vanlige antagelsen om at minoritetsspråklige foreldre har religiøse forklaringer

er på hvorfor de har fått et barn som er annerledes. Flere fortalte imidlertid at religionen var til hjelp i deres daglige mestring av en ny livssituasjon.

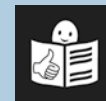
Det hersker imidlertid en profesjonell kultur her som får ansatte til å tro at minoritetsspråklige kommer fra en kultur som er svært annerledes enn vår. Dette kan for eksempel resultere i at foreldre som bekymret kommer med en toåring som ikke snakker, først får sitt barns diagnose altfor sent ut fra vår antakelse om at ungen er språkforvirret. Vi må med andre ord unngå å være bastante og hevde at vi har rett og vet best hva den enkelte har behov for, presiserte Anna Kittelsaa.

På video

Det var stor interesse for fagkurset «Minoritet og sjelden diagnose – hvordan øke deltakelse?» som samlet i underkant av 250 deltakere. Av disse befant 70 seg på Frambu – mens 172 fulgte kurset fra 18 studioer rundt om i landet. Mange var tjenesteytere rundt familier med minoritetsbakgrunn som har et eller flere familiemedlemmer med en sjelden diagnose.

Nå foreligger de fleste foredragene på video som kan ses på www.frambu.no

LETTLEST

Hvordan møter innvanderfamilier det norske hjelpeapparatet?

Det var seniorforsker Anna Kittelsaa og kollega Berit Berg interessert i å vite noe om.

Derfor startet de et prosjekt der de ville se på innvanderfamilier og hjelpeapparatet.

Anna Kittelsaa holdt foredrag om erfaringene fra prosjektet på et fagkurs om «Minoritet og sjelden diagnose – hvordan øke deltakelse?» på Frambu nylig.

I perioden 2008 til 2010 snakket forskerne med 50 familier med forskjellig nasjonalitet om hvordan de møtte det norske hjelpeapparatet.

Få av familiene var fra Europa.

Norske foreldre og innvanderforeldre har forskjellig syn på behovet til funksjonshemmede barn, sier Anna Kittelsaa.

Vi synes det er viktig at barn med funksjonsnedsettelse er aktive.

Noen innvanderforeldre kan tenke at barna er syke og trenger ro.

De tenker også mye på hvordan det skal gå med barnet framover.

Viktig rapport om invandrerfamilier

Det er fint å treffe andre foreldre og utveksle erfaringer. Vi er med på årsmøtet og sosiale aktiviteter. Vi har 4-5 slike aktiviteter hvert år, og det er gjerne en overnattingstur i løpet av året. Der er det sosiale aktiviteter og faglig innhold. Vi har blitt tatt veldig godt i mot i foreningen. Der er alle i samme situasjon, så da blir det ikke noen forskjell.

(Minoritetsspråklig far til et barn med utviklingshemning)

Illustrasjon fra NFUs nye rekrutteringsbrosjyre. (Foto: Margrethe Madsbakken)

I NTNU-rapporten «Interesseorganisasjoner for utviklingshemmede – også for innvandrere» belyser seniorforskerne Berit Berg og Anna Kittelsaa bakenforliggende årsaker til innvandrerfamiliers manglende deltakelse i interesseorganisasjonene, hva som skal til for at de i større grad deltar der og hvilke tiltak som skal iverksettes for at flere gjør det.

I likhet med andre interesseorganisasjoner for mennesker med funksjonsnedsettelse strever også NFU med å få innvandrerforeldre til å engasjere seg. Forbundet er imidlertid i ferd med å gjøre noen fremstøt for å bedre rekrutteringen. Det skjer i første omgang i form av samarbeid med filmfestivalen Abloom i Oslo i november der en ny og flerspråklig rekrutteringsbrosjyre, som spesielt er rettet mot denne målgruppe vil bli lansert både i papir og på forbundets nettsider for å bli mest mulig tilgjengelig.

Bergs & Kittelsaas rapport vil utvilsomt også komme til nytte i NFUs videre arbeid på dette området – som blir en ytterligere profilering om at vår organisasjon favner

det etniske mangfoldet i befolkningen. De to forfatterne understreker hvor viktig det er i denne sammenheng å skape forståelse blant innvandrere som har barn med utviklingshemning om at et medlemskap i en interesseorganisasjon gir fordeler i form av tilgang på informasjon, veiledning, støtte og sosialt deltakelse og fellesskap.

Forfatterne mener at et sted å begynne nettopp kan være å sette seg inn i erfaringene fra noen gode prosjekter på dette området. De har derfor beskrevet noen gode eksempler på interesseorganisasjoner i Danmark og Norge som har arbeidet systematisk for å inkludere innvandrere. Norsk Diabetesforbund og Oslo fylkeslag av Norges Blindeforbund blir spesielt

nevnt i tillegg til et dansk prosjekt som har utviklet strategier for å rekruttere innvandrere. Erfaringene herfra viser at en må ha langsiktige strategier og vekt på likeverd når en skal rekruttere innvandrere. Dette må i tillegg skje på deres premisser og aktiviteter må inkludere hele familien.

Rapporten er utgitt av NTNU og kan bestilles via www.samforsk.no De to forskerne kan kunsten å formidle sitt viktige budskap i et enkelt språk. Rapporten er derfor blitt inspirerende lesning om utfordringer det både er viktig og spennende å gyve løs på!

bmk

Støtt vårt arbeid for likeverdige muligheter for alle!

Ved å gi NFU en gave bidrar du til å støtte vårt arbeid for at mennesker med utviklingshemning skal få de samme muligheter som andre i samfunnet. Mye arbeid gjenstår før dette målet er nådd og NFUs ressurser er dessverre begrenset.

Du kan støtte oss i dette arbeidet ved å innbetale et fritt valgt gavebeløp til kontonummer **8200.01.93417**.

Gavebeløp på kr. 500 til kr. 16.800 er fradragsberettiget på selvangivelsen. For at gaveren skal få denne muligheten plikter NFU å innberette fødsels- og personnummeret til Skatteetaten. Ønsker du skattefradrag, husk å oppgi det i kommentarfeltet ved innbetaling i nettbanken.

Din gave vil bidra til å støtte vårt arbeid med å bedre levekårene for mennesker med utviklingshemning!

Tusen takk for din støtte.

Fra venstre Daniel Harbo, Malin Victoria Groth Petersen og Kim Robin Johansen slåss for å beholde jobben sin. (Foto: Steinar Omar Østli, Hamar Arbeiderblad)

Erlandsen-saken tas opp i Stortinget

Striden rundt den videre driften av Erlandsens Konditori i Halden blir nå tatt opp som interpellasjon i Stortinget.

Det ble enden på visa etter at stortingsrepresentantene, Erlend Wiborg og Ulf Leirstein, fra Frp og Østfold besøkte den tradisjonsrike bedriften i gågata i Halden nylig. Konditoriet som drives av tre personer med utviklingshemning, kan i verste fall bli nedlagt. Årsak: Politikerne i kommunen har vendt tommelen ned for å bevilge penger til en veileder som kan bistå de tre driverne i deres daglige arbeid. Daniel Harbo, Malin Victoria Groth Petersen og Kim Robin Johansen har eid og drevet konditoriet i gågata i Halden sentrum siden 2012. Sammen med sine mange støttespillere har de lenge kjempet en hard kamp for å bevare sine menings-

fylte arbeidsplasser. Wiborg & Leirstein tok seg god tid både til å se seg om og til å lytte hva driverne og deres støttespillere hadde å si. - Dette er et strålende eksempel på entreprenørskap, konkluderte Wiborg – som nå både vil ta spørsmålet om videre drift av Erlandsens Konditori og andre sider ved det manglende arbeidstilbudet til personer med utviklingshemning prinsipielt opp i Stortinget som en interpellasjon.

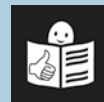
Ny søknad

I løpet av november vil Halden kommune få nok en søknad på bordet fra de tre driverne med tanke på den lovfestede ret-

Storingsrepresentant Erlend Wiborg (Frp) vil ta opp spørsmålet om fremtiden for Erlandsens Konditori i en interpellasjon. (Foto: Samfunn for alle)

LETTLEST

Kim Roger, Malin Victoria og Daniel driver Erlandsens konditori i Halden.

De har drevet konditoriet siden sommeren 2012.

Tidligere har det vært stengt i perioder.

De tre har kjempet for arbeidsplassen sin og mot ny stengning.

Mange har engasjert seg med blant annet krone-rolling, andre bidrag og leserinnlegg.

Kommunen vil ikke gi dem penger så de kan ansette en person til å veilede dem.

De tre driverne fikk nylig besøk av Erlend Wiborg og Ulf Leirstein. Begge er valgt inn på Stortinget for Frp.

De fikk se konditoriet og høre om den usikre situasjonen fremover. Det finnes ikke penger til å drive bedriften lenger enn ut 2014. Nå vil Erlend Wiborg ta saken opp på Stortinget.

tigheten til BPA som trer i kraft i januar 2015.

- Nå haster det! Hvis kommunen på nytt bruker fem måneder på å besvare en søknad, legger de Erlandsens død, konstaterer støttegruppen for Erlandsens Konditori i en uttalelse på sin facebook-side www.facebook.com/pages/St%C3%B8ttest%C3%B8ttest%C3%B8ttest/Erlandsens-Conditori/397326143745

Kristin Molvik Botnmark under lanseringen på Litteraturhuset. (Foto: Samfunn for alle)

Dagen etter lanseringen av sin bok Raushetens grenseland – «Alle skal med»? på Litteraturhuset i Oslo, takket forfatteren Kristin Molvik Botnmark på facebook for den fantastiske mottakelsen og skrev at kvelden hadde gitt henne et større hjerte. Forfatteren skal vite at hun selv har utvidet mange andre hjerter ved å skrive den boka.

En bok som kan gjøre en forskjell

Hun gjør det ved å dele sin sorg og sårbarhet, men etter hvert også styrke, kjærlighet og mestring i møtet med barnehagens, skolens og helsevesenets manglende toleranse for datterens annerledeshet. Det skjer etter at Selma har fått merkelappen utviklingshemning og den anerkjente konsernlederen som er vant til å tenke løsningsorientert, må finne helt nye strategier i sin kamp for datterens rettigheter.

I boka formidler Botnmark både sin egen og Selmas historier. Hun gjengir også samtaler hun har hatt med andre foreldre til barn og unge med utviklingshemning – som for eksempel tidligere LO-leder Gerd Liv Valla, tidligere stortingsrepresentant Paul Chaffey, ordfører i Asker Lene W. Conradi – for bare å nevne de mest kjente. Også de setter ord på hvordan tilværelsen blir når livet ikke blir helt som de hadde forestilt seg. Deres møter med systemet som skal hjelpe, er skremmende like forfatterens egne og viser klart og sterkt hvordan menneskeverd og helse trues når den det gjelder blir et kasus.

I likhet med forfatteren forteller de andre foreldrene også om sine møter med enkeltmennesker som har fokus på barnas muligheter og menneskeverd i stedet for ensidig å rette søkelyset på den enkeltes begrensninger. Dette handler om medmennesker blant fagfolk som ser foreldrene og tar deres sorg, sårbarhet, vurderinger og råd på alvor og har dyp respekt for at det er de som kjenner barnet best. Uvurderlige møter som dyktiggjør, bygger opp, viser betydningen av et tverrfaglig samarbeid og dermed gjør en forskjell.

Forfatteren bruker et enkelt språk for å formidle det vanskelige. Mitt håp og gla-

Anja Cecilie Solvik akkompagnerer forfatterens tekster perfekt med sine illustrasjoner.

de budskap er uansett at Kristin Molvik Botnmark med "Raushetens grenseland – Alle skal med?" har skrevet en bok som kan gjøre en forskjell i arbeidet for et rausere og mer inkluderende samfunn.

bmk

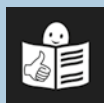

Kristin Molvik Botnmark

**Raushetens grenseland –
«Alle skal med» ?**

Z-forlag 2014
ISBN 978-82-93187-21-9

LETTLEST

Boka "Jeg rekker hånden opp for deg" er skrevet av trebarnsmoren og juristen Trude Trønnes-Christensen.

Hun er også lillesøster til Stian med Downs syndrom.

Trude skriver om egen oppvekst med en bror som var annerledes.

Han hadde spesielle behov, krevde mye oppmerksomhet og hadde store svingninger fra sinne til glede.

Hun er mest takknemlig, sier hun, selv om hun til tider ønsket seg et vanlig familieliv.

Broren kunne ta mye plass.

Trude Trønnes-Christensen er opptatt av den medisinsk-teknologiske utviklingen.

Hun mener den har løpt fra oss. Hun tenker på sorteringsdebatten som pågår.

I dag handler den om at man skal ha rett til å designe barnet sitt og hva slags barn man skal ha, mener hun.

Boka er et viktig bidrag i sorteringsdebatten, der sortering av fostre med stadig flere avvik er i gang.

Trude Trønnes-Christensen

**Jeg rekker hånden opp for deg
- Når storebror har Downs syndrom**

Cappelen Damm 2014

Vi er et sorteringssamfunn!

- Ni av ti fostre med påvist Downs syndrom velges bort. Vi sorterer menneskeliv og er dermed et sorteringssamfunn. Rangeringen av menneskeliv og sortering av fostre med avvikende egenskaper betyr at menneskets verdi er i endring og i ferd med å gå i stykker.

I sin bok «Jeg rekker hånden opp for deg» kommer trebarnsmor og jurist, Trude Trønnes-Christensen, flere ganger tilbake til at dette påvirker verdigrunnlaget vårt. Bakgrunnen hennes for å skrive den er egen oppvekst og erfaringer som lillesøster til Stian med Downs syndrom. Hun opplever at det i kjølvannet av den raske utviklingen innen fosterdiagnostikken i dagens samfunn er et voksende behov for å snakke om verdien av et liv. - På dette området har vi liten tid som samfunn. Vi må derfor gjøre det nå, presiserer hun.

I boka beskriver forfatteren det hun beskriver som en ikke-rosa historie om en oppvekst med en bror som var annerledes, hadde spesielle behov, krevde mye oppmerksomhet og hadde ekstreme svingninger fra sinne til glede. Hun legger ikke skjul på at hun står med hjertet i hånden når hun på denne bakgrunn skriver om store spørsmål – fra rangering av menneskeliv og sortering av fostre – til verdien av storebrorens liv og hva han har gjort og betydd i hennes eget. - Stian har presset fram egenskaper jeg er takknemlig for å ha – og gjort meg til et bedre menneske. Selv om det har vært tider da jeg ønsket meg et helt vanlig familieliv uten en bror som tok så mye plass, er jeg likevel mest takknemlig, understreker Trønnes-Christensen.

I kjølvannet av egne erfaringer med å ha en bror som er annerledes, er hun blitt opptatt av den medisinsk-teknologiske

utviklingen som hun mener har løpt fra oss – uten at vi har rukket å reflektere over de enorme konsekvensene dette innebærer. Trude Trønnes-Christensen mener den pågående sorteringsdebatten bare er en konsekvens av dette. - Selv om den har pågått over tid, er den blitt polarisert og utviklet seg til en diskusjon om kvinnens rett til abort. I dag handler den om at man skal ha rett til å designe barnet sitt og hva slags barn man skal ha. Spørsmålet og de skremmende perspektivene dette reiser, blir da hvor grensen etter hvert vil gå når det gjelder svakheter og sykdommer hos fostre og hvem som skal ha livets rett, skriver forfatteren.

I tillegg til å nyansere debatten om ulike sider ved sorteringssamfunnet, forteller hun om samtaler hun har hatt om fosterdiagnostikk med advokat Geir Lippestad, filosof Henrik Syse, politiker Heidi Nordby Lunde og søskenforsker Kirsten Hofgaard Lycke. Trønnes-Christensen formidler deres refleksjoner om disse sårbare og vanskelige temaene i et velsignet enkelt språk. Dette gjør også at «Jeg rekker opp hånden for deg» er blitt et viktig bidrag i sorteringsdebatten. Boka kan og bør absolutt leses av folk flest i et samfunn som vårt der sorteringen av fostre med stadig flere avvik er i full gang, og der det pågår en fosterdiagnostikkdebatt som reiser stadig flere skremmende perspektiver.

bmk

Startar "Aksjon merkesteinane"

Medlemmane i Stryn Ping Pong Club (SPPC) går i spissen for at musikk-gruppa Merkesteinane skal få støtte til å halde fram.

TEKST OG FOTO: ANNA AALBERG

Frå venstre: Tor Heine(medlem), Arild Halse(medlem), Øyvind Lied (ildsjel) og Jostein Bjørndal (ildsjel).

Under oktoberfesten nylig stod Merkesteinane på scena. Då den siste strofa tona ut, var det Punktum Finale. Eventyret som starta i 1992, var slutt. Alle syntes det var vemodig å spele den aller siste låta. Men SPPC vart straks einige om å "gjere noko" for å skaffe støtte til Merkesteinane, og no er aksjonen i gong.

I ei pressemelding ynskjer SPPC å synleggjere at eit positivt prosjekt for svake i samfunnet ikkje får pengestøtta dei treng. - Vi vil oppfordre lag, organisasjonar, bedrifter og det offentlege til

å vere med på ein dugnad slik at eldsjelenene kan halde fram med Merkesteinane, kjem det frå ein engasjert Kim Rune Flo frå SPPC. - Dermed kan dei også i framtida ha glede av musikk og gle oss andre, meiner Flo og peikar på at 500 000 kroner ikkje er allverda til sum når mange går saman. Då vil gruppa ha økonomi til kjøp av instrument, noter, reiseutgifter og andre utlegg som kjem til.

Dette er ikkje eit vanleg fritidstilbod. I eit vanleg korps eller orkester kan medlemmane vere aktive for å samle inn pengar og betale ein del av driftsutgif-

tene. Prosjektet med Merkesteinane er ikkje eit "vanleg" fritidstilbod. Det er eit tilbod for å auke livskvalitet og gje medlemmane ein meningsfull aktivitet. Da SPPC fekk vite at konserten på oktoberfesten var avslutning for eit prosjekt som har vore drifta i 22 år av eldsjelenene Øyvind Lied og Jostein Bjørndal, vart vi straks samde om å gje gruppa 10 000 kroner utover honoraret, og no ventar vi at mange kastar seg på med sitt bidrag, seier Kim Rune Flo med helsing frå Stryn Ping Pong Club som ikkje berre elskar å skape liv og røre men også gje støtte som skapar glede.

Vil du støtte NFU? Meld deg inn i dag!

Kontingentsatser (kryss av)

- ☐ Hovedmedlem kr 495,-
- ☐ Barn under 18 år kr. 70,-
(Barn under 18 år og familiemedlem må være tilknyttet hovedmedlem.)
- ☐ Familiemedlem kr 250,- (samme husstand)
- ☐ Jeg vil gjerne ha nyhetsbrev på e-post fra NFU.

Navn: _____

Adresse: _____

Poststed: _____

Fødselsdato: _____

Navn på hovedmedlem: _____

Mobil/telefon _____

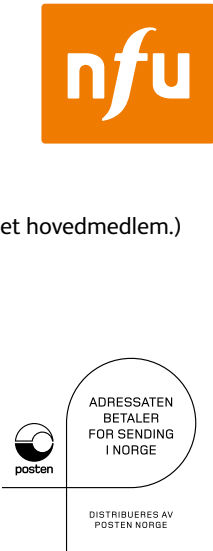
E-post: _____

Fylkes- eller lokallag: _____

Signatur: _____

Norsk Forbund for
Utviklingshemmede

Svarsending 1225
0090 Oslo

Dovre

Dovre kommune styrer ikke miljøarbeidertjenesten slik at det gis forsvarlig tilrettelagte helse- og omsorgstjenester til alle brukere med utviklingshemning

Det skriver fylkesmannen i Oppland i sin tilsynsrapport der det ble konkludert med to avvik med en rekke alvorlige underpunkter. Det første avviket handler blant meget annet om at kommunen ikke har iverksatt systematiske tiltak når det gjelder planlegging og organisering av miljøarbeidertjenesten. Det er ikke utarbeidet rutiner for hvordan endring i brukers behov skal fanges opp, kartlegges, meldes og nytt vedtak fattes. Vedtakene til brukerne er heller ikke evaluert og oppdatert de senere år. Det er foretatt vurderinger av enkelte brukeres behov, som dokumenterer at foreliggende vedtak ikke står i samsvar med det reelle bistandsbehovet. Det er gitt tilbakemelding gjentatte ganger på at tjenester ikke er gjennomført på grunn av mangel på personale, uten at dette er fulgt opp og rettet av ledelsen. Det er ikke gjennomført kompetansekartlegging i tjenesten, foreligger ingen opplæringsplan og vikarer får også i enkelte tilfelle ansvaret for å lære opp nye ansatte.

Det andre avviket handler om at Dovre kommune ikke sikrer tjenestene til personer med utviklingshemning slik at ulovlig bruk av tvang og makt ikke finner sted. Avviket bygger blant annet på observasjoner om at det ikke gjennomføres systematisk veiledning i anvendelse av kapittel 9 i tjenesten. Det kan heller ikke dokumenteres at det foreligger planer for veiledning av personalet. Alt personale har heller ikke god nok kompetanse til å kunne identifisere eventuell bruk av tvang og makt.

Hele tilsynsrapporten er lagt ut på www.fylkesmannen.no/oppland

Alna

Fylkesmannen i Oslo og Akershus har hatt tilsyn med hvorvidt bydel Alna følger opp sine kommunale omsorgstjenester godt nok. Tilsynet resulterte i ett avvik som viser at bydelen ikke sikrer at vedtak om støttekontakt og avlastning iverksettes til rett tid.

Eidsberg

Eidsberg kommune i Østfold hadde tilsyn av fylkesmannen tidligere i år om bruk av tvang overfor personer med utviklingshemning i 2014.

Det ble ikke funnet avvik fra lov eller forskrift. Tilsynet er dermed avsluttet. Sann skal det være!

Gran

Fylkesmannen i Oppland har foretatt tilsyn om hvorvidt Gran kommune sikrer tjenestene til mennesker med utviklingshemning slik at ulovlig bruk av makt og tvang ikke finner sted. I tilsynsrapporten går det fram at det ble gjort 13 observasjoner som samlet sett utgjorde en praksis som innebærer ett avvik fra lovpålagte krav etter helse- og omsorgstjenestelovens kapittel 9 og dermed med at bruk av ulovlig makt og tvang finner sted.

Avviket dreier seg blant annet om at kommunen har tatt urettmessig kontroll av en brukers pengebruk, mat og røyk. Kompetansen hos de ansatte er for dårlig. Det foretas endringer i løpende vedtak uten å følge saksbehandlingsreglene. Avdelingsleder påser ikke at tjenesten blir utført i samsvar med lover og regler.

Fylkesmannen avdekket også situasjoner der tvang ble brukt i nødssituasjoner uten at det ble rapportert videre slik loven krever. I brevet fra fylkesmannen kommer det også fram at tilsynet har sin bakgrunn i bekymringsmeldinger fra spesialisthelsetjenesten og kommunens egne ansatte.

Hele tilsynsrapporten er lagt ut på www.fylkesmannen.no/oppland

Leksvik

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag mener Leksvik kommune har brutt loven i forbindelse med sparetiltak i grunnskolen.

I revidert budsjett har rådmannen pålagt flere kutt og sendt brev med elevene hjem til foreldre og foresatte om en rekke endringer ved Vanvikan skole. Et av punktene var: «Det aller meste av spesialundervisningen vil foregå i klassen. I og med at timer til vanlig undervisning reduseres kraftig, er det naturlig at også timer til spesialundervisning også reduseres. Aktuelle heimer vil få nødvendig informasjon. Skolen vil bruke assistenter i stedet for lærere der dette er naturlig».

Foreldreråd og arbeidsutvalg (FAU) ved grunnskolen har sendt brev til fylkesmannen for å finne ut om de pålagte endringene er lovlige. I sitt svar viste fylkesmannen til at det i vår ble fattet enkeltvedtak for spesialundervisningslever for høsten 2014 og at skrevet om reduksjon umiddelbart burde vært gjenstand for nye vedtak for elevene det gjelder som det så er mulig å klage på. Elevene blir nå rammet to ganger både i kjølvannet av de generelle nedskjæringene og kuttene i spesialundervisningen. Dette er ikke gjort og dermed i strid med loven.

Rådmannen i Leksvik, Kai Terje Dretvik, mener fylkesmannens tilbakemelding er en rimelig klar beskjed. I en kommentar til lokalavisen Fosna-Folket understreker han at kommunen skal innfri lovpålagte oppgaver og at hvis det er gjort noe lovstridig, vil kommunen rette seg etter det.

Advokat Petter Kramås i Oslo foreslår i en kommentar på NFUs facebook-side at rådmannen og andre ansvarlige i kommunen får litt juridisk spesialundervisning. – Endring i enkeltvedtak krever nytt vedtak med klagerett. Det holder ikke med brev om at kommunen har dårlig råd, skriver Petter Kramås.

Fantastisk landsturnering!

Årets landsturnering for fotball og håndballspillere med utviklingshemning ble nylig avholdt i Stjørdal. Strålende sol, 23 varmegrader og et prikkfritt arrangement la de beste rammene rundt arrangementet.

TEKST: HENRIK LUNDE. FOTO: EVA SKEI

Hele 1300 fotball- og håndballspillere spilte 200 kamper på Stjørdals flotte baner. Fair play var ikke bare en underliggende rød tråd, men det dominerte turneringen der så vel lagledere som spillere gjorde alt de kunne for å skape gode opplevelser for eget og motstandernes lag. Resultatorienteringen varierte fra lag til lag, men glede, gode replikker og veldig mange klemmer preget turneringsdagene. En stor bankett med dans rundet av lørdagens tette program og søndag var alle på plass igjen for å spille seg fram til finalene.

Fagseminar

Trøndelag Fotballkrets og Håndballregion Midt-Norge hadde nedlagt en

formidabel innsats for å gjøre dette til årets høydepunkt for deltakerne. I tillegg til selve turneringen ble det arrangert et eget fagseminar som samlet hele 250 deltakere. Her tok advokat Geir Lippestad utgangspunkt i våre grunnleggende verdier, menneskesyn og personlige opplevelser og tok det videre ut i en utfordrende reise der hverdagens små og store valg må tas på basis av verdiene.

Lillehammer neste

Fotball- og håndballfolket har all grunn til å være stolte over at vi har arrangert landsturneringen sammen i 23 år på rad. Spillerne har allerede begynt å glede seg til neste års landsturnering i Lillehammer.

Mååå!

Årets vinnerlag

- 5'er B-C-klassen – Hana IL HC 1
- 5'er D-klassen – Flatås Lions 3
- 7'er A-B-klassen – Lillestrøm SK
- 7'er C-klassen – Vålerenga United
- 7'er D-klassen – Team Sande

Brukerstyrt personlig assistanse i Aleris er supert!

tlf: 974 80 800
e-post: bpa@aleris.no
www.aleris.no/bpa

Riddere uten rustning

-Det er mange som fortsatt ikke vet hvem vi er og hva vi driver med. Navnet vårt er hentet fra en oppgave til embetseksamen i spesialpedagogikk av Jan Erik Østvik. Han omtalte ansatte som jobber med personer med utfordrende atferd for «riddere uten rustning» – med tanke på at de kan risikere å bli utsatt for vold og samtidig må ha en høy moralsk handlemåte.

Lars Ole Bolneset er daglig leder for Ridderne i Bærum.

TEKST OG FOTO: BITTEN MUNTHE-KAAS

I dag er Lars Ole Bolneset eneste ridder i firmaet «Ridderne» i Bærum etter å ha jobbet sammen med vernepleier Jan Gunnar Berg siden oppstarten i 2006. Sistnevnte måtte kaste håndkleet for få år siden blant annet fordi inntektene ble for spinkle og sporadiske. Bolneset har også sine forpliktelser med samboer og bonusbarn – men valgte likevel å leve videre med en svingende årslønn.

Kurs

Målgruppen for Riddernes virksomhet har alltid vært opplæring, rådgivning og veiledning på ulike områder som har med behovene til personer med utviklingshemning å gjøre. Firmaets mest profilerte produkt har hele tiden vært det tre dager lange kursopplegget om bruk av makt og tvang overfor mennesker med utviklingshemning – «Riddere uten rustning». I dag tas det utgangspunkt i helse- og omsorgslovens kapittel 9. Det har nærmere 3000 miljøarbeidere, vernepleiere, studenter pluss ansatte, helgevakter og vikarer i kommuner, bydeler og ulike organisasjoner fått stor nytte av i sitt daglige arbeid.

Bolneset legger ikke skjul på at årene som fulgte har vært både krevende, spennende og vanskelige. – Firmaet er fortsatt et underskudds foretak. Heldigvis har jeg fått med meg aktive bidragsytere med utviklingshemning på laget som Steinar Wangen, Fridtjof Eilertsen og andre resurspersoner som får hverdagen på kontoet til å gå rundt, sier han.

Andre tilbud

Firmaets profil har ikke endret seg i løpet av disse årene – rent bortsett fra at det i tillegg til bruk av dagens kapittel 9 i forhold til omsorg og kapittel 4A i forhold

helsehjelp, er utviklet nye Ridder-kurs om bruk av makt og tvang både i forhold til utfordrende atferd og for pårørende. Grunntanken er hele tiden å ha fokus på den enkeltes behov, med vekt på individuell tilpasning, felles grunnforståelse og kommunikasjon. – Det er jo nettopp det som gjør det så spennende å jobbe på dette feltet, mener Lars Ole.

I tillegg til ovennevnte sender Ridderne ut et månedlig nyhetsbrev gratis til over 4000 lesere. Lars Ole & co har også utviklet så mange andre aktivitetstilbud etter hvert at spalteplassen ikke tillater en nærmere omtale her. De leder blant annet faste nettverksgrupper der deltakerne møtes en gang i måneden for å ta opp faglige problemstillinger. Firmaet tar jevnlig oppdrag med å utvikle nytt kurs- og opplæringsmaterieell som kan bidra til å gjøre hverdagen enklere for ansatte eller brukere. Ridderne har etter hvert også fått lang erfaring med å tilrettelegge både for enkeltmennesker og grupper i en rekke ulike sammenhenger. Et eksempel på det er Rådgivningsruppa i Bærum, som Lars Ole har fulgt tett siden starten i 1993.

- Hvordan vurderer du utviklingen av levekår for mennesker med utviklingshemning i Norge nå?

– Jeg er enig med de som mener at utviklingen har stagnert og gått tilbake etter ansvarsreformen. Gruppen selv derimot har utviklet seg. Jeg holder for eksempel datakurs for tyveåringer ved arbeidssenteret på Emma Hjort der vi har kontor. De har en helt annen glød og ikke minst bevissthet om egne rettigheter og behov enn det var vanlig blant jevnaldrende som bodde hjemme hos foreldrene tidligere, svarer Lars Ole.

Nordisk samarbeid

Han viser til at Ridderne etter hvert har fått et nært samarbeid med foreningen Grunden i Sverige og ULF i Danmark, som er utviklingshemmedes egne organisasjoner i våre naboland. – Dette samarbeidet handler om å styrke retten til selvbestemmelse, økt deltakelse og likeverd. Utviklingen av levekår går feil vei også der – selv om den er todelt. I Danmark er det fortsatt institusjoner – mens de på andre områder er kommet lengre enn oss. På samme måte som i Norge går «funksjonshemmede-utviklingen» sakte også der på grunn av dårlig økonomi. I Sverige er de både bedre enn oss på ideologibiten – og de har kommet lengre der enn her i kampen for utviklingshemmedes rettigheter, sier Lars Ole Bolneset.

Brukerforelesere

Ridderne i Bærum har tatt initiativ til å etablere en gruppe brukerforelesere som selv har ulike former for funksjonsnedsettelser.

Blant dagens medlemmer i gruppen er Wenche Jensen, som har skrevet selvbiografien «Mitt liv som utviklingshemmet». En annen er Jørann Hansen som er politiker for By- og Nærmiljøpartiet i Porsgrunn. Sakene han er opptatt av er blant annet menneskerettigheter og de svake gruppene i lokalsamfunnet. Fridtjof Eilertsen holder foredrag om å ha en diagnose innen autismespekteret, mens forfatter, skuespiller og samfunnsdebattant Marte Wexelsen Goksøyr er sterkt engasjert i bruken av tidlig ultralyd. Tidligere EMPO-journalist, samfunnsdebattant og nå ansatt hos Ridderne, Steinar Wangen, er opptatt av å være talerør for utviklingshemmede med fokus på etikk. Les mer om brukerforeleserne på www.ridderne.no

Å individualisere utrygghet er et samfunnsproblem

I SFA nr. 4/2014 under overskriften "NFU må akseptere at foreldre velger spesialscole" er det en artikkel om NFUs prinsipper når det gjelder skolepolitikk. Jeg mener innholdet i artikkelen er verdifull lesning og er enig i prinsippene. Problemene er tittelen NFU må akseptere.

NFU må akseptere foreldres skolevalg på vegne av sine barn, men NFU må ikke underkjenne samfunnets, organisasjonens og de lokale skolemyndigheters ansvar som er å gi alle barn et godt skoletilbud innenfor egen base eller klasse på nærscole. Begrunnelsen gis i ovennevnte artikkel.

En stor del av problemet er pårørende. Nervøse og utrygge pårørende som velger en apartheidlignende skoleløsning for sine barn i ren redsel for at barna skal bli mobbet, føle seg utenfor, ikke være glade. Ofte ikke av redsel for at barna ikke skal lære tilstrekkelig.

Ikke i noe annet tilfelle ville vi ha akseptert at elever tas ut av lokal klasse eller base fordi foreldre opplever utrygghet. Så hva skal vi gjøre med det? Vi kan overlate ansvaret til skolebarna eller kreve av lokalsamfunnet og skolemyndighetene at de tar pårørende og deres utrygghet på alvor. Vi som organisasjon må også ta foreldres utrygghet alvorlig og bekjempe den. Et trygt samfunn for min unge med Downs syndrom, er et tryggere samfunn for alle. Derfor vil jeg være glad hvis trygghet kunne være et tema vi kunne jobbe med i NFU: Retten til trygghet og tillit i lokalsamfunnet.

*Med vennlig hilsen
Inger Johanne Norberg
Nesodden*

Innspillmøte om statens rapport på FN-konvensjonen

Barne-, likestillings- diskrimineringsdepartementet (BLD) arrangerte nylig sitt første innspillmøte om statens rapport på FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med funksjonsnedsettelse.

TEKST: HELENE T.STRØM RASMUSSEN. FOTO: OVE HELSET (FFO)

Det er BLD som koordinerer dette arbeidet. Statsråd Solveig Horne innledet møtet, der mange deltok både fra funksjonshemmedes organisasjoner og andre involverte instanser.

Seniorrådgiver i BLD, Georg Hilmar Antonsen, orienterte deretter om tidsfristene som er satt for det videre arbeidet. Organisasjonene, for det som i denne sammenheng omtales som det «sivile samfunn», fikk anledning til å sende sine innspill til rapporten til BLD innen 20. september. Fristen de andre departementene fikk til å sende inn sine innspill er også gått ut når dette leses. Den ble satt til 10. oktober. BLD skal nå sy sammen et første utkast som så skal sendes ut på høring. Høringsfristen er satt til 28. februar 2015. Andre utgave av rapporten skal foreligge i løpet av april, mens selve rapporteringen fra statens side til FN er fastsatt til 3. juli neste år.

Innspill fra FFO og SAFO

FFO og SAFO fikk komme med sine innspill fra talerstolen under møtet. - Denne FN-konvensjonen har vi ventet på lenge. Den er en innrømmelse av at funksjonshemmede ikke har fått realisert de menneskerettighetene alle andre har hatt lenge, fastslo fagpolitisk leder i FFO, Ingunn Ulfsten.

SAFO, representert ved NFUs juridiske rådgiver Hedvig Ekberg, fremhevet spesielt utfordringer knyttet til artiklene om tilgjengelighet (art. 9), vergemål (art. 12), bruk av makt og tvang (art. 14), selvbestemmelse og bolig (art. 19), skole (art. 24), arbeid (art. 27) og internasjonalt samarbeid (art. 32).

FFO har fått ansvaret for å koordinere arbeidet med rapporten fra det sivile samfunn, som blir en såkalt skyggerapport av den statlige rapporten.

Mange møtte fram på det første innspillmøtet i BLD om statens rapport som handler om hvorvidt FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med funksjonsnedsettelse er innfridd i Norge.

Fokus på kvalitet, forsvarlighet og lovgivning

Lovverket er kanskje mer egnet til å uttrykke velvilje enn å sikre den enkelte en meningsfull tilværelse.

En artikkel på www.nfunorge.org fastslår Jens Petter Gitlesen at målsetningen med omsorgstjenestene er å sikre den enkelte en meningsfull tilværelse sammen med andre. - Når Stortinget ved flere anledninger har konstatert at politikken overfor mennesker med utviklingshemning har sporet av, er det også en konstatering av at lovverket ikke godt nok har tjent sin hensikt. Kan hende lovverket er for lite beskrivende og derfor for lite regulerende?

Gitlesen minner om at når Per eller Pål skal sikres gode omsorgstjenester, så skal det gjøres i samsvar med kvalitetsforskriften. Spørsmålet er om en forskrift som består av en samling av positive adjektiver fører oss så mye lenger i den praktiske utformingen av tjenestene.

Kravene til tjenesteyterne finner en i helsepersonelloven, spesielt § 4 om faglig forsvarlighet. Denne loven passer utvilsomt best for leger og sykepleiere som behandler en klart definert lidelse. Når det gjelder aktiviteten til for eksempel en

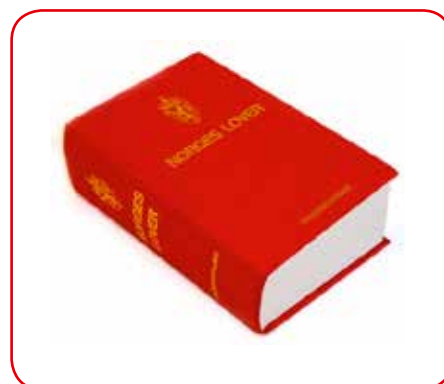
støttekontakt, er det vanskelig å se at helsepersonelloven er spesielt regulerende.

Avlastningsboliger

Uklart lovverk er forsøkt presisert gjennom veiledere og andre styringsdokumenter. I veilederen til nasjonalt tilsyn med barneboliger og avlastningsboliger for barn, henvises det til statlige retningslinjer for eksempel om fysisk utforming i avsnitt 7.2. De fleste avlastnings- og barneboligene oppfyller ikke disse retningslinjene. Den manglende sammenhengen mellom statlige retningslinjer og kommunal praksis, ble heller ikke påtalt i det nasjonale tilsynet. Husbanken har finansiert avlastnings- og barneboligene. De statlige reguleringene finnes ikke i Husbankens regelverk. Når selv ikke Helsetilsynet i eget tilsyn følger egen veileder, bør det stilles spørsmålstegn ved reguleringenes verdi.

Look to Sweden

Gitlesen mener vi bør se til Sverige der tjenester til mennesker med utviklingshemning først og fremst er regulert gjennom lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. - Socialstyrelsen gir presiseringer i form av «föreskrifter och allmänna råd», en form som synes både å være mer konkret med tanke på kommunal praksis og en form som kanskje kan

bidra til at retningslinjene blir mer samlet.

Ser en på de svenske kravene til barneboliger og avlastningsboliger for barn, "Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om bostad med särskild service för barn eller ungdomar enligt LSS", vil en finne en enkel beskrivelse som trolig ville vært langt lettere å følge. Det gjelder både for Helsetilsynet, kommunene og Husbanken. De norske reguleringene kan konkretiseres og klargjøres slik det er gjort i vårt naboland. Spørsmålet er om det er vilje til at norske kommuner skal oppføre seg i samsvar med lovverket, skriver Jens Petter Gitlesen.

Hele artikkelen er lagt ut på www.nfunorge.org

Utdanner dyrepassere med utviklingshemning

Glad Zoo i Lintrup i Danmark har elevplasser til unge med særskilte behov som gjerne vil bli dyrepassere. Siden 2011 har den zoologiske hagen som ligger mellom Esbjerg og Kolding, hatt tilbud til elever med utviklingshemning. Etter hvert vil enda flere kunne nyte godt av denne utdanningen der de får lære mer enn "bare" å passe dyr.

- Vi utvikler dem også sosialt og gjør dem i stand til å gjøre en jobb, sier direktør i Glad Zoo, Kristian Jessen Hansen.

Dyrepasser utdanningen varer i tre år. Den går over seks semestre og starter i august hvert år. Opplæringen og det daglige arbeidet foregår i Glad Zoo. Det står mer på <http://esb.gladfagskole.dk/om-dyrepasserlinjen>

(Foto: Glad Fagskole)

Dette er uverdig!

Leder Kåre Reiten (Høyre) og nestleder Per A. Thorbjørnsen (Venstre) i Levekårsstyret i Stavanger kommune fortsetter med å krenke Jonny André Risviks integritet og verdighet.

AV: KJELL REIDAR JONASSEN, SENTER FOR
TILPASSET OPPLÆRING AS

Særlig tre forhold skremmer meg når disse erfarne levekårspolitikere vegrer seg for å be om unnskyldning og ta konsekvensene av de overgrep og den urett Jonny André Risvik ble utsatt for, som følge av kommunens manglende oppfølging og omsorgssvikt:

- Forakten for offerets menneskeverd og integritet.
- Måten politikere og administrasjon samarbeider på i forsøket på å benekte/bagatellisere kommunens forsømmelser
- Forakten for den statlige tilsynsmyndighet

Reiten og Thorbjørnsen vil vente med å vurdere om krenkelsen Jonny ble utsatt for fortjener en offentlig beklagelse til det er vurdert hvilke konsekvenser en beklagelse vil få for Stavanger kommune. Dette er en relativisering av menneskeverd og integritet som er fullstendig uforenlig med det humanistiske menneskesynet som norsk helse- og omsorgspolitikker hevder å ha sin forankring i. Ifølge humanismen er menneskeverdet konstant, ugraderbart, betingelsesløst, ukrenkelig og umistelig.

Det vi ser her handler først og fremst om forakt for det svake og det sårbare. Jonny André var ikke alene om å være i en sårbar situasjon. Krenkelsene som følger av denne type forakt, resulterer ofte i unødig lidelse og urettferdighet. Det er heldigvis sjelden at de får slike fatale utfall som i denne saken.

Når sentrale levekårspolitikere ukritisk velger å støtte levekårsadministrasjonen i påstanden om at kommunen ikke har feilet, kan en undre seg over hva som er årsaken til den manglende vilje til å ta politisk ansvar og styring. En kan vanskelig forstå det som forsøk på å ta ansvar i en sak som krever moralsk handlekraft og

politisk mot.

Levekårtoppenes holdninger blir derimot mer forståelige dersom de gjenspeiler et ønske om fortsatt å kunne opprettholde fasaden som ansvarlige levekårspolitikere, til tross for at de har feilet grovt i håndtering av denne saken. De tror kanskje at tåkeprat og tvetydigheter koplet mot anmodninger om ytterligere utredninger kan gi omverdenen inntrykk av at de ikke har feilet, men at de i ansvarlighetens navn fortsetter prosessen med å finne ut hva som har skjedd. Fylkesmannen har allerede konkludert med at kommunen har feilet i denne saken. Krenkelsen av Jonny André er et ugjenkallelig faktum, samme hvilke strategier de involverte velger i forsøket på å avlede eller å dekke dette til på.

Forsømmelsene

Jonny André var offer for, skyldes svikt på så vel kommunens administrative som politiske nivå. Noe spissformulert ser det ut som om forsømmelser og omsorgssvikt fra administrasjonens side pakkes inn og fordekkes av enkelte politikere som er villige til å gå svært langt for å klare å opprettholde egen fasade og troen på egen fortrefelighet.

Forakten for det sårbare som er vist i denne saken, gjenspeiler også forakt for fylkesmannen som statlig tilsynsmyndighet. Det er uklart om stavangerpolitikkerne tviler på om fylkesmannen i Rogaland er i stand til å gi en forsvarlig vurdering i denne konkrete saken, eller om de er uenige i ordningen hvor kommunen kan bli satt under tilsyn. Hadde politikernes hatt saklige innspill til fylkesmannens vurderinger og konklusjoner, kunne andre også tatt stilling til disse, og en kunne etterprøve disse på saklig grunnlag. En kunne da fått vurdert om fylkesmannen hadde konkludert på sviktende grunnlag.

Aktørene mener å kunne tillate seg

Bakgrunn

Jonny Risvik ble 28 år gammel. Ingen oppdaget at han i flere uker ble plaget til døde midt i et fredelig boligfelt i Stavanger. Stavanger Aftenblad har tidligere skrevet mange titalls reportasjer om denne tragiske saken som også har vært omtalt i SFA. Journalistene i avisen har fått flere priser for sitt forbløffende arbeid.

nærmest hva som helst for å ivareta seg selv og sine interesser.

Thorbjørnsen og Reiten har ikke fremstilt noen saklige innspill i så måte. De har derimot kommet med mer eller mindre vage og selvmotsigende hentydninger om at det muligens finnes andre forhold som gir grunnlag for å trekke fylkesmannens vurderinger i tvil.

Manglende vilje til å konkretisere og tydeliggjøre hva politikernes mener er feil med fylkesmannens vurderinger og konklusjoner, peker i retning av at levekårspolitikernes har andre mål enn å oppklare og tydeliggjøre saken. Det er nærliggende å anta at det heller er snakk om instrumentelle utsagn hvor målet er ytterligere å tåkelegge de krenkelser Jonny André ble utsatt for og de kommunale forsømmelsene som har gjort dette mulig. Dersom dette er tilfelle, gjør det krenkelsene Jonny André har vært utsatt for enda mer omfattende og alvorlig enn de allerede var.

Uansett bærer hele saken preg av machiavellisme i betydning en amoralsk, maktorientert og manipulativ holdning til politikk og offentlig tjenesteyting, hvor aktørene mener å kunne tillate seg nærmest hva som helst for å ivareta seg selv og sine interesser. Dette er uverdig!

(Ovennevnte ytring stod først på trykk i Stavanger Aftenblad. Gjengitt med forfatterens tillatelse, red.)

Kjell Reidar Jonassen

Turen til Hardangervidda

En dag i sommerferien kjørte mamma, pappa, Hilde og jeg fra Elverum fordi vi skulle gå på Hardangervidda. Hilde og jeg er ungdommer, og vi har Downs syndrom.

Vi stoppet på Geilo og spiste pizza til lunsj på Peppes. Her møtte vi Ingerid, hun skulle også være med på turen. Deretter kjørte vi helt til parkeringsplassen ved Ossjøen litt forbi Dagali. Her pakket vi ferdig sekkene våre. Så var vi klare til å gå på tur. Vi gikk over hengebrua og tok en pause der. Så tok pappaen min, sekken til Hilde, det var litt tungt for Hilde å bære den.

Vi gikk videre langsmed Numedalslågen, etter noen timer, dvs. 4,5 timer senere, kom vi til leirplassen. Underveis hadde vi flere drikkepauser. Mammaen min datt i vannet og fikk et stygt sår på beinet sitt, men det gikk bra.

Dagen etterpå, fredag, sov vi lenge. Det var sol og fint vær. Vi bada i elva. På kvelden regna det fælt, så da måtte vi

spise middagen inni lavvoen.

Lørdag spiste vi stekt egg og bacon til frokost. Vi spiste også fisk, som pappa hadde fisket. Det var veldig godt. Men minken stakk av med mye av fisken vår! Jeg, Hilde og mamma gikk på en liten fjelltopp der mamma tok mange fine bilder på mobilen sin.

Utover lørdagen dro jeg og Hilde med pappaen min og fisket. Da fikk jeg fisk og Hilde fikk også fisk for første gang i livet sitt. Hun synes den var litt ekkel.

Søndag: Vi spiste god frokost. Så begynte vi på pakke tingene og sakene våre. Hilde fant ikke mobilen sin, så måtte vi lete etter den, men vi fant den ikke. Vi pakket også lavvoen vår. Så gikk vi hjemover.

Jeg telte hvor mange lemen jeg så på turen frem og tilbake igjen. Jeg så 15 døde lemen og 5 levende.

Jeg og Hilde syntes det var gøy å være på Hardangervidda. Da vi kjørte hjem,

Hilde og Eirik syntes det var fint å være på Hardangervidda. (Foto: Torill Vagstad)

fant Hilde mobilen nederst i sekken sin!

Vennlig hilsen Eirik Vagstad Brunstad, Elverum

(Artikkelen er forkortet, red.anmeld)

AKTIV

HJELPEMIDLER A/S

"Fjellgeit"

"Fjelltrekkser" bred aksel for ferdsel i ulendt terreng

Aktiv strand og multivogn

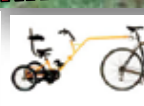
Multivogn for bruk ved strand og i terreng. Utbyttbare akslinger med hurtigkopling. Kan leveres med ledsager trommelbrems. Bred aksling med drag eller med "fjellgeitløsning" med ett hjul, for ferdsel på stier eller i terreng Seter fra sbr 24 cm til 45 cm med 70 cm høy rygg

www.aktiv-hjelpemidler.no

Tlf: Geirr 98239850.

e mail: geirr@aktiv-hjelpemidler.no

PP-tjenesten

NFU har fått medhold i to klagesaker om rett til utvidet tid i videregående skole hvor PPT ikke anbefalte at eleven skulle gå ett år ekstra. I begge sakene kritiserte NFU kvaliteten på de sakkyndige vurderingene. I den ene saken ble saken sendt tilbake til PPT for ny sakkyndig vurdering. I den andre saken gikk fylkesmannen nærmere inn på innholdet i vurderingen

Ledersamlinger 2015

I likhet med i år arrangeres det to ledersamlinger for tillitsvalgte i NFU til neste år. Den første går av stabelen i dagene fra 30. januar til og med 1. februar, mens den andre arrangeres fra 4. til og med 6. september.

*Nykommere på siste ledersamling. Fra venstre May Grethe Gridset og Astrid Andersen begge fra NFU Møre og Romsdal. Bak dem ser vi Anne Marie Bakken fra Finnmark.
(Foto: Samfunn for alle)*

Husleie

NFU Vest-Sunnmøre lokallag stiller seg kritiske til husleiesatsene i de nye omsorgsboligene i Holsekerdalen.

I alt ni personer med utviklingshemning fikk tilbud om å flytte dit. De fleste pårørende og verger var i utgangspunktet ikke negative til det. Men det var før de fikk se prisen på 8000 kroner pluss strøm. Med unntak av Venstre som ville ha saken nærmere utredet, ble rådmannens forslag om at disse leilighetene skal leies ut til så ulike grupper som eldre, rusmisbrukere, sosialklienter og personer med utviklingshemning vedtatt. Politikerne godtok samtidig rådmannens forsikringer om at det vil bli foretatt en individuell vurdering av hvem som skal flytte inn der.

Felles møte

NFU Hordaland fylkeslag og Ups & Downs Sunnhordland arrangerte nylig et felles åpent møte med enkel servering på Stord med NFUs forbundsleder Jens Petter Gitlesen som foredragsholder. I tillegg til å orientere om sosialtjenesteloven, boligpolitikken og BPA fortalte han om NFU og NFUs arbeid.

Senja

I det milde høstværet ble det nylig arbeidet flittig i og rundt NFU Senja lokallags hytte Solstrand på Refsnes i Troms for å tilrettelegge uteområdet ytterligere for mennesker med funksjonsnedsettelse.

Lokallaget har ikke hatt penger til dette tidligere – men slapp i fjor igjennom nåløyet til Extrastiftelsen. Dermed trillet det inn 186 000 kroner inn på lokallagets konto som nå har fått nytt og tilrettelagt inngangsparti. Det er satt opp lysthus, og rullestolbrukere kan nå trille helt ned til de vakre omgivelsene i fjæra.

Leder Solveig Nyland i NFU Senja lokallag kan gi mer informasjon på telefon 90 10 12 25. Hun har epostadresse sanylund@live.no

Flittig dugnadsmedlem.

Oppland

«Det gode liv – å leve et godt og fullstendig liv» er temaet for høstens kurssamling i regi av NFU Oppland fylkeslag på Fagernes for personer med utviklingshemning, pårørende og tillitsvalgte fra 7. – 9. november.

Her skal deltakerne med utviklingshemning lære førstehjelp og brannvern og ellers bruke tiden på kreativ utfoldelse. Søkelyset på kurset for pårørende og tillitsvalgte skal rettes mot miljøpersonalets arbeid og oppgaver og hva foreldre kan forvente. Fullstendig program deles ut ved ankomst.

Austevoll

På NFU Austevoll lokallags aktive nettside legges det fortløpende ut nyheter som har med mennesker med utviklingshemning å gjøre. Her kunne vi nylig lese at den landsdekkende nye nett-TV-kanalen TV Bra ble lansert med stor fest og åpen dag på Austevoll ASV AS.

Les mer om den nye TV-kanalen på www.tvbra.no som også har laget et eget program fra lanseringsfesten.

Kultursamling

I disse dager arrangerer NFU Hordaland fylkeslag sin årlige kultursamling i Bergen med en rekke kurstilbud, tillitsvalgt- og likepersonsopplæring.

Vi håper å kunne komme tilbake med stoff om dette tradisjonsrike arrangementet i neste nummer.

NFU-siden

Dansegalla

NFU Tønsberg, Nøtterøy og Tjøme lokallag arrangerte nylig dansegalla for sine medlemmer. Det var knall stemning blant de mange fremmøtte som danset til langt ut i de små timer til musikk og sang av det populære tomannsorkestreret Panto.

Fitjar

NFU Stord/Fitjar lokallag i Hordaland skriver i et brev til Fitjar kommune at det er et ønske at det skal startes en virksomhet for personer med funksjonsnedsettelse i Fitjar kommune. - Avhengig av hva som er minst byråkratisk og hva som lønner seg kan en slik virksomhet være frittstående eller fungere som en avdeling under Podlen verksted, heter det i brevet fra lokallaget.

I sitt svar minner rådmannen i Fitjar, Atle Tornes, om at kommunen allerede har et samarbeid med Podlen verkstad og at det er naturlig at et fremtidig samarbeid om en slik skissert virksomhet skjer i samarbeid med dette selskapet. Tornes mener også at arbeidet med å finne ut om et slikt prosjekt er levedyktig må skje i samarbeid med Podlen verkstad og Helse- og sosialetaten.

(Kilde: Avisen Sunnhordland)

Landsstyremøter 2015

Følgende datoer er satt for NFUs landsstyres møter til neste år: 29. og 30. januar, 16. mars, 4. mai, 3. og 4. september, 18. oktober og 5. og 6. desember.

Temamøte

NFU Akershus fylkeslag arrangerte nylig temamøte fra kl. 17.30 – 20 om "Rett til arbeid" i NFUs lokaler på Youngstorget i Oslo fra klokken 17.30 – 20. Kontorene ligger i 7. etasje med inngang inne i Folketeaterpassasjen.

Inspirasjonshelg

NFU Buskerud arrangerte nylig inspirasjonshelg med overnatting på hotel for sine medlemmer med et stort aktivitetstilbud for små og store både innen- og uten-dørs.

Kurs

NFU Buskerud fylkeslag arrangerer kurs for tillitsvalgte i Drammen 7. og 8. november. På programmet står det både en orientering om den nye vergemålsloven og hvilke muligheter det blir for å få Brukerstyrt personlig assistanse (BPA) etter 1. januar 2015.

Rogaland

Ved systematisk å ta elever med utviklingshemning inn på studieforberedende utdanningsløp, har Rogaland fylkeskommune kunnet gi elevene en time kortere skoledag enn andre elever. Vil Rogaland fylkeskommune rette opp i forholdene?

NFU Rogaland fylkeslag har nå bedt fylkesordfører Janne Johnsen svare på når og hvordan fylkeskommunen vil rette opp i disse ulovlige forholdene. I dette brevet fastslår fylkeslaget at praksisen fylkeskommunen har med systematisk å ta inn elever med utviklingshemning på studieforberedende utdanningsløp er ulovlig.

- Elever med utviklingshemning er den eneste elevgruppen hvor ingen går videre på universitets- eller høyskolestudier. Det er vanskelig å se annen hensikt med Rogaland fylkeskommunes inntakspraksis enn at fylkeskommunen på den måten kan begrense undervisningen til 842 årstimer. De 11 andre utdanningsløpene har nemlig 981 årstimer. Urimeligheten med inntakspraksis er såpass åpenbar at den må ha vært velkjent blant visse miljøer i fylkesadministrasjonen. Fylkeskommunen ble kjent med fylkesmannens pålegg allerede i forbindelse med den foreløpige tilsynsrapporten i vår. Ikke noe er blitt gjort for å rette opp forholdene i skoleåret 2014/2015.

NFU Rogaland fylkeslag håper fylkesordføreren kan svare på når fylkeskommunen vil rette opp sin inntakspraksis, hva fylkeskommunen vil gjøre med elever som allerede er tatt inn på ulovlig vis og hva fylkeskommunen vil gjøre overfor utviklingshemmede som har gjennomført en videregående opplæring med 842 årstimer, heter det i brevet fra NFU Rogaland fylkeslag.

Wow!

Følgende står på høstprogrammet til NFU Ålesund, Sula og Giske lokallag:

Høstfest var 18. oktober, bading og pizzakos 26. oktober, musikkleik og pizza arrangeres 9. november, aktivitet og felles måltid i Ålesund Sansehus 23. november, Putti Plutti Pott, førpremiere 26. november, bading og pizzakos 30. november, ny førpremiere Putti Plutti Pott 2. desember, Åpen Hall (idrettsaktiviteter) 7. desember, juletrehogst 21. desember og bowling 15. desember.

Bodø

Forutsatt budsjett dekning setter NFU Bodø lokallag av en årlig sum i sitt budsjett til å støtte deltakelse for medlemmer på ulike aktiviteter for de som trenger å ha med en ledsager.

Tildelingen skjer 1. desember og 1. juni. Informasjon og kriterier sendes ut til medlemmene pr epost.

«Slik vil jeg ha det»

Prosjektet «Slik vil jeg ha det» – som ble behørig omtalt i SFA 1/2014 – fikk antatt en presentasjon på den internasjonale konferansen “Social inclusion, Diversity and Citizenship – joint conference (“Inclusive Society”) and research workshop” i Warszawa i oktober. Link til programmet på konferansen er <http://www.inclusion.civitas.edu.pl/index.php/conference-programme>

Alle de syv medlemmene i prosjektgruppen deltok, og alle var med på presentasjonen. Prosjektgruppen fikk 15 minutter til sitt innlegg og fikk dermed ikke sagt så mye – spesielt fordi de var så mange. De synes likevel poenget med at alle – både forskere og medforskere med utviklingshemning var sammen om å gjøre dette – var viktigere enn hvor mye de fikk for midlet.

Marit Haugenes, Ole Magnus Oterhals, May Østby, Magnus Sten, Aud Elisabeth Witsø, Guro Fiskergård Werner og Camilla Høgstøl.

Overgrep

Mennesker med utviklingshemning og andre med kognitive funksjonsnedsettelse som har vært utsatt for seksuelt overgrep, har stor nytte av behandling hos psykolog hvis den er spesielt rettet mot deres behov.

Socialstyrelsen i Danmark har i samarbeid med Center for Voldtægts ofre i Aarhus og Center for Seksuelle Overgrep på det danske Rigshospitalet utviklet og utprøvd en spesiell form for psykoterapi til denne målgruppen. Evalueringen av gjennomført behandling blant 25 personer viser at de fleste opplever en merkbar forskjell i sin hverdag. Les hvordan på www.samordningsradet.no

Nytt råd

Ledere og ansatte i pedagogisk-psykologisk tjeneste (PP-tjenesten) etablerer et faglig råd for å heve kvaliteten på eget arbeid overfor elever, foreldre, skole og barnehage. Rådet skal være en landsdekkende organisasjon for ledere og ansatte i denne kommunale tjenesten, som blant annet gir sakkyndige vurderinger og uttalelser om behovet for spesialundervisning.

Tvang

- Det er lov å bruke makt og tvang på mennesker med utviklingshemning, men loven sier ingenting om bruk av tvang på mennesker med andre utviklingsforstyrrelser og diagnoser. Nå ber Fylkesmannen i Vestfold Helse- og sosialdirektoratet om å vurdere problemstillingen. - Dette er en problemstilling ansatte i skole- og helse- og sosialtjenesten står overfor med jevne mellomrom, sier fylkeslege Svein Lie i et intervju med NRK Vestfold.

Barn

I slutten av august var det fagkurs om «Samtale med barn» på Frambu senter for sjeldne funksjonshemninger. Det var stor oppslutning om kurset som ble raskt fulltegnet. Selv alle de ledige plassene ved videokonferanseoverføring ble fylt opp. Nå kan alle se foredragene fra fagkurset i opptak på www.frambu.no

Omsorgsteknologi

Ved høghskolen i Bergen er det et videreutdanningsstudium i omsorgsteknologi for helsepersonell som også er relevant for fagfolk som jobber for personer med utviklingshemning. Studiet er etablert for å gjøre helse- og omsorgspersoner i stand til å øke bestillerkompetanse, gjøre kloke valg og informere om fornuftig bruk av ny teknologi i omsorgssektoren.

Les mer på www.samordningsradet.no

Stavanger

De økonomiske utsiktene for Stavanger vil føre til knallharde innstramninger. Sviktende inntekter vil resultere i omfattende kutt i tjenestene.

I den pågående prosessen som det nå arbeides med, er det på langt nær bare helse- og sosialsektoren som rammes. Vedlikehold i barnehager, skoler, sykehjem og kontorbygg skal reduseres. Det samme gjelder tilskudd til lag, organisasjoner og kultur. Avlastningstilbud for funksjonshemmede må også ta sin del av støyen. Saken er behørig omtalt på NFUs facebook-side.

Vi sprenger grenser I

Berit Glad Remen ved oppvekstkontoret i Sortland kommune har engasjert seg sterkt i prosjektet «Vi sprenger grenser». - Jeg er opptatt av hvor i systemet ting stopper opp, forteller hun i en reportasje på www.statped.no

Remen sitter i den regionale prosjektgruppa for barnehagepiloten i Statped nord. I samme reportasje uttaler både hun og andre fagfolk seg om prosjektet i nord – så langt.

Vi sprenger grenser II

Som en del av prosjektet «Vi sprenger grenser» skal det lages fire korte erfaringsfilmer fra pilotene om bruk av teknologi, én film fra hver region.

Temaene i de fire erfaringsfilmene er bruk av windows-brett, samarbeid mellom barnehage og hjem med bilde- deling, bruk av SmartBoard og veiledning via videokonferanse. Erfaringsfilmene blir gjort tilgjengelig på www.statped.no

Vi sprenger grenser III/læring

Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU) har på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet gått gjennom over 300 artikler om læring hos barn med generelle læringsvansker og utviklingshemning – sortert etter læringsområder. Kunnskapsoversikten inngår som en del av kunnskapsgrunnlaget for satsingen «Vi Sprenger Grenser» som primært handler om elever med utviklingshemning. Hele rapporten er lagt ut på www.udir.no

Vold

På oppdrag fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) har Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) gjennomført en studie om tjenestetilbudet til voldsutsatte med funksjonsnedsettelse.

Hovedkonklusjonen i rapporten «Tjenestetilbudet til voldsutsatte personer med nedsatt funksjonsevne» av Torge Gundersen, Christian Madsen og Aina Winsvold er at det er lite bevissthet om dette temaet i ulike hjelpeinstanser. Rapporten har nr. 6/14. Interesserte som vil ha tak i den, kan enten gå inn på www.hioa.no/nova eller ringe 22 54 12 00.

Idrett

Hva er status når det gjelder idrett for mennesker med funksjonsnedsettelse og hvordan bør man satse i fremtiden? Dette er spørsmål som skal drøftes når Norges idrettsforbund arrangerer en nasjonal konferanse om dette temaet i Trondheim 31. oktober og 1. november. Les mer på www.idrett.no/funksjonshemmede

Akuttplasser

Farlige pasienter med utviklingshemning og psykiske lidelser står uten akuttplasser i mange kommuner. I Holmestrand kommune i Vestfold er det bekymring for denne pasientgruppen.

Wenche Gregersen i kommunen ber nå Fylkesmannen og Helsedirektoratet om råd.

- Vi ønsker å si ifra for å kunne sikre at vi, som kommunal helse- og omsorgstjeneste, får relevante gode virkemidler til å hjelpe denne brukergruppa, sier hun til www.nrk.no

Begrepsbruk

På Samordningsrådets nettside har daglig leder i SOR, Jarle Eknes, lagt ut en artikkel om begrepet «psykisk utviklingshemning». Det er en betegnelse han mener syn- ger på siste verset og at det heldigvis nå er sjelden at folk skriver eller sier «psykisk» før ordet utviklingshemning.

Når man spesifikt snakker om diagnoser, er det likevel lov. Det er det betegnelsen heter i diagnosesystemet ICD-10. Problemet med betegnelsen er blant annet at psyken slett ikke er hemmet. Noen kognitive utfordringer foreligger derimot.

Eknes viser til at begrepet er et nordisk fenomen og en oversettelse av det som i diagnosesystemene ICD-10 og DSM-IV på engelsk har blitt kalt Mental retardation. - Nå har DSM-V kommet, og betegnelsen er endret til Intellectual disability (Intellectual developmental disorder). I Verdens helseorganisasjons klassifiseringssystem ICD-11 skal det sannsynligvis også hete Intellectual disability. Det skjer etter planen i 2017.

Når den vedtas brukt i Norge, må også vi skifte navn. Betegnelsen «psykisk utviklingshemning» går deretter inn i historiebøkene. Det er ikke vedtatt hva den norske betegnelsen blir. Kanskje blir det intellektuell funksjonsnedsettelse? Det blir befriende med en ny betegnelse. Men når så langt kommer, må vi ha en bevissthet rundt begrepene som gjør at ikke betegnelsen raskt blir negativt ladet igjen, skriver Jarle Eknes.

Sykepleierpris

Guro Nørstebøen Blikset har jobbet med omsorg i livets slutfase for personer med utviklingshemning i mange år og har gjennomført flere prosjekter. Nå har hun fått Opp- land Sykepleierforbunds sykepleierpris for 2014 for den viktige jobben hun gjør.

Vi gratulerer!

Kommunikasjon

En gruppe bestående av fagpersoner fra habiliterings-tjenestene i Hedmark, Oppland, Østfold, Oslo og Akershus har i samarbeid laget fagheftet «Forstå og bli forstått – Kognisjon og kommunikasjon hos personer med alvorlig og dyp utviklingshemming». Fagheftet retter seg mot både skolebarn, ungdom og voksne med dyp eller alvorlig utviklingshemming.

Les mer på www.samordningsradet.no

Viktig bok

«Utviklingshemming og deltakelse» er tittelen på en bok som professor Karl Elling Ellingsen ved Nasjonalt kompetansemiljø om utviklingshemming (NAKU) er redaktør for. Her reises spørsmål om hvordan reformer og politiske mål siden ansvarsreformen har påvirket utviklingshemmede deltakelse.

Medforfatterne Anders Gustavsson, Catarina Nyberg, Johans Tveit Sandvin, Jan Tøssebro og Steinar Wangen belyser også hvorvidt prinsippene om normalisering og inkludering har ført til forandringer i livet til den enkelte.

I tillegg til å tilføre ny kunnskap og gjøre opp status, drøfter forfatterne utviklingshemmede og deltakelse i relasjon til temaer som identitet og selvbestemmelse, funksjonshemmende barrierer, miljøterapeutisk kompetanse og verdige levekår.

Universitetsforlaget skriver at dette er blitt en viktig bok for fagpersoner, studenter og beslutningstakere. Det er ikke vanskelig å være enig i det.

Landskonferansen 2016

Landskonferansen om Down Syndrom 2016 skal arrangeres på vårparten i Oslo/omegn. Styringsgruppen ønsker allerede nå forslag om innspill om temaer, aktiviteter eller andre innspill om innholdet for å lage et mest mulig læreriktig og godt program. E-postadressen er post@lk.2016.no

Dansekamp!

Deltakerne i Dansekampen i Bergen nylig har øvd ukentlig siden april på dansen de fremførte. Det var etat for tjenester til utviklingshemmede som arrangerte konkurransen i samarbeid med kulturkontorene i Bergen kommune.

Konkurransen er en del av satsingen Friskliv som handler om livsstilsendringer. Den handler om dansegledde, men også om å danse seg ut av sofaen. Konkurransen er ment som en inspirasjon til både å bevege seg og samtidig oppdage hvor gøy det er å danse!

Skuffet

Jeg er skuffet over at regjeringen ikke har øremerket midler til å tilrettelegge for en opptrappingsplan for mennesker med utviklingshemming, sier FOs nestleder Tone Faugli i et intervju i Fontene.

Hun viser til at Regjeringen i sitt forslag til statsbudsjett ikke har tatt hensyn til Fellesorganisasjonens anbefaling om å sette av 5 millioner kroner til kommunenes opptrappingsplan for bemanning og kompetanse for ansatte som jobber med mennesker med utviklingshemming. – Kommunenes Sentralforbund (KS) hevder at overføring av frie midler er økt, men vår erfaring er at mennesker med utviklingshemming taper i konkurransen når kommunene legger budsjettene sine, framholder Faugli.

Tvang

Ivaretagelsen av utviklingshemmedes rettsikkerhet har i mange år vært viet stor oppmerksomhet både i lovverk og tjenesteutøvelse. Men samtidig som vi har et lovverk som regulerer bruk av tvang overfor personer med utviklingshemming, finnes det også en gråsoner, et grenseland mellom hva som er lov og ikke.

Det skriver nyutdannet vernepleier fra Høgskolen i Bergen, Sigbjørn Ramsvik, i en artikkel som er lagt ut på www.samordningsradet.no Han viser til at man i dette grenselandet støter på situasjoner der lovverket er vagt og spørsmålet om en handling må regnes som tvang eller ikke, i stor grad blir opp til den enkelte tjenesteyters skjønnsmessige vurderinger. Målet hans med artikkelen er å utforske og – som han skriver – kanskje kartlegge litt av dette grenselandet.

Trisomi

–Helsevesenet må endre holdning og behandle barn med Trisomi mer aktivt, sa barnelege Ola Didrik Saugstad på et seminar på Stortinget nylig som handlet om hvorvidt disse barna og foreldrene deres blir møtt med nødvendig respekt i helsevesenet. I dagens retningslinjer snakkes det om «lindrende behandling» av disse barna, noe flere av foreldrene som var til stede reagerer på. De etterlyser tvert i mot mer aktiv behandling.

– Frem til år 2000 sa retningslinjene at man ikke skulle igangsette livreddende tiltak for barn født med trisomi 18 og trisomi 13. Jeg skammer meg over at jeg ikke stilte spørsmål ved dette før. Vi bør endre ordbruk, revurdere enda flere holdninger og ta inn over oss at vi har tatt feil når det gjelder prognosen til disse barna. De lever lenger enn vi trodde før, sa Saugstad. Les mer på www.dagens-medisin.no

Krenkelser

Nordlandssykehuset i Bodø arrangerte kurs om seksuelle krenkelser. Her fikk deltakerne vite mer om forebygging og oppfølging av personer med utviklingshemming/utviklingsforstyrrelser som krenker andre seksuelt.

Samspilling

Ungdom og voksne med utviklingshemming i Ålesund kunne nylig prøve ut om band- og samspilling var noe for dem. Da var det «drop in» på kulturskolen slik at de som ønsket det kunne komme og se og prøve om det var noe de ønsket å være med på. Hvis interessen var stor nok, ville det eventuelt bli etablert et fast band-tilbud. Mer informasjon ved henvendelse til Ålesund kulturskole der telefonnummeret er 70 16 34 82.

Husleie

Beboerne i flere av Sarpsborg kommunes omsorgsboliger kan få et påslag på husleien på 2000 kroner i måneden fra 2016. Husleien øker mest for beboerne med lavest inntekt, meldte Sarpsborg Arbeiderblad nylig. Årsaken er at bystyret torsdag har innført det som på fagspråket kalles «gjengs leie» i 218 kommunale boliger. Det betyr i praksis at beboerne her fra 2017 skal betale det samme som beboere i tilsvarende boliger andre steder i kommunen. Baksiden av medaljen er altså en svært markant husleieoppgang. Så markant er økningen at NFU Østfold regionlag har sendt et brev til bystyret.

- Hvor i samfunnet finner man gradert husleie etter inntekt? spurte regionlaget i brevet, og mener økningen som rådmannen legger opp til er svært høy. Beboerne vil bruke en stor del av inntekten til å betale husleie. Riktignok mottar mange av leietakerne bostøtte, men vi har nettopp sett at den for manges vedkommende er redusert eller falt helt bort, påpekte regionlaget.

Stein Erik Westlie (Frp) mener forbundet har et godt poeng, og lover å kjempe for at husleien skal holdes på et så lavt nivå som mulig.

Spesialundervisning

Utdanningsdirektoratet har nylig lansert en ny og bruker-vennlig, nettbasert og lett tilgjengelig veileder om spesialundervisning. Den er skrevet i et språk som bør være forståelig for de fleste foreldre. Det viktige nå er at pårørende til elever som får spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp tar veilederen i bruk. Den er lagt ut på Utdanningsdirektoratets nettside www.udir.dep.no

Rettigheter

Helsedirektoratets hefte «Barn og unge med nedsatt funksjonsevne – hvilke rettigheter har familien?» er nylig kommet ut i revidert utgave.

Målgruppe er foreldre som får eller har barn med nedsatt funksjonsevne, og for tjenesteytere som gjennom arbeidet sitt kan ha behov for slik informasjon.

Heftet tar utgangspunkt i Gina, som er født med funksjonsnedsettelse. Det viser hvilke rettigheter og tiltak hun og familien har fra hun blir født til hun er om lag 20 år og hvor familien kan henvende seg for å få hjelp. Det er utgitt på bokmål og engelsk, er på 80 sider og har IS-nummer 1298. Det står mer på www.helsedirektoratet.no

Frambu

Frambu senter for sjeldne diagnoser har nettopp sendt inn sitt innspill til høringen om primærhelsetjenesten. Her understrekes blant annet at personer med en sjelden diagnose og deres familier skal ha samme rett og mulighet som andre til å ivareta egen helse.

- Vi er også opptatt av tilbudet til voksne med utviklingshemning som bor for seg selv, ettersom denne målgruppen ofte er mindre synlig enn målgrupper som barn og unge og personer med problemer knyttet til psykisk helse og rus, heter det blant annet i kompetansesenterets høringssvar. Les mer på www.frambu.no

Seksualitet

«Samlivsform etter eget ønske!» er tittelen på en artikkel av NFUs forbundsleder, Jens Petter Gitlesen, som er lagt ut på www.samordningsradet.no

Kompetanse og Arbeidssenter

Nannestad

Bahusvegen, 2030 Nannestad

Tlf: 66 10 52 35

kan@nannestad.kommune.no

Sandnes

Kommune

Telefon 51 97 50 00

<http://www.sandnes.kommune.no>

Butikk

Buttons i to varianter:
Liten kr 3,- Stor kr 5,-

Tallerken (porselen)
kr 130,-

kr 100,- kr 150,-
Bøker om veien frem
til egen bolig

Handlevognsmynt og
nøkkelring kr 25,-

Hodeplagg
(Maxi-lue – kan brukes på
mange måter) kr 30,-

Svettebånd kr 25,-

Kursmappe kr 25,-

Handlenett kr 30,-

Pins kr 25,-

Klistremerker
6 merker per ark kr 6,-

Krus (porselen) kr 150,-
(foreløpig utsolgt)

Refleksbånd kr 25,-

Pris per stk. kr 15,-
4 stk. kr 50,-

«Fokus på overganger mellom ulike skoleslag»

I heftet beskrives 12 overganger i skolesystemet, fra barnehage til arbeidsliv. Felles for alle eksemplene er at elevene, foreldrene og de involverte tjenesteyterne betrakter overgangen som vellykket. Alle elevene er inkludert i ordinær klasse, og de fleste har utviklings-hemning av varierende grad. Noen av elevene har store fysiske funksjonsnedsettelse i tillegg. Antall sider: 104

Utsolgt – kan lastes ned som pdf på NFUs hjemmeside

Butikk

Alle kurshefter 35,- kr per hefte (bortsett fra "Pengene mine"). Porto kommer i tillegg.

Pengene mine
kr. 75,-

Fra foreldrehjem til
eget hjem

Kommunevalg

Stortingsval
(nynorsk)

NFU
– en organisasjon

Veilederhefte til
studieheftet "Aktiv i
egen organisasjon"

Aktiv i egen
organisasjon

NFUs
prinsipp-program

Vi og samfunnet
(nynorsk)

Tillitsvalgt i organi-
sasjonen NFU

Kursbevis kr. 10,-

Ledsagerhefte

Veileder til
kurslærer

Seksualitet
og samliv

Kroppen min
og følelsene mine

Bestill i dag

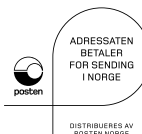
Bestilling _____

Navn _____

Adresse _____

Poststed _____

Du kan også bestille via telefon 22 39 60 50, e-postadresse post@nfunorge.org
eller bruk nettbutikken til NFU på www.nfunorge.org

DISTRIBUERES AV
POSTEN NORGE

Norsk Forbund
for Utviklingshemmede
Svarsending 1225
0090 Oslo

Sjelden diagnose? Velkommen til Frambu!

Frambu er en del av nasjonal kompetansetjeneste for sjeldne diagnoser. Vi formidler kunnskap om mer enn 120 sjeldne diagnoser til personer med diagnose, pårørende og tjenesteytere. Det trengs ingen henvisning for å kontakte oss.

Kursplanen for 2015 er klar!

Så langt har vi blant annet planlagt

- 36 kurs for personer med ulike diagnoser og deres familier
- 12 kurs for fagpersoner og tjenesteytere
- 7 kurs arrangert av andre sentre for sjeldne diagnoser
- Feiring av Frambus 60-årsdag

Se www.frambu.no for beskrivelse av alle kursene og diagnosene vi jobber med.

Casas Heddy

- * Turer m /egen buss og guide
- * Underholdning
- * Trening / trim rom
- * Behandling / velvære
- * Bagasje levert på rommet
- * 2 varme svømmebasseng

Trening, velvære og opplevelser i trygge, sosiale omgivelser

CASAS HEDDY
Organiserte helsereiser til
Lanzarote, Kanariøyene

Tlf. 33 39 88 88
www.casasheddy.no
booking@casasheddy.com

Ny søknadsfrist 1. november for søkere med funksjonshemming

Bli den du er!

40+ 28 = 68 plasser for elever med- og uten utviklingshemming som bor og går på skole sammen

LIKEVERD – INKLUDERING
MANGFOLD – FELLESSKAP

Flere opplysninger og søknadsskjema på
www.pedermorset.no

Du finner oss på :

<https://www.facebook.com/pedermorset>

FRAMskolen

på Vallersund Gård

ullewold.no • Foto: Karin Størseth

vallersund.camphill.no/framskolen

**Et lærested for
unge voksne med
utviklingshemming**

Et folkehøyskolelignende tilbud for deg mellom 18 og 25 år som lever med utviklingshemming. Skolen vil bidra til å gi deg en god overgang fra livet i familie og skole, til et liv som voksen.

Pacer Gåstol gjør det mulig å komme opp å gå!

For mer informasjon og demo ta kontakt med oss

Telefon 51 58 87 81 / 915 72 071

e-post: at@ronda.no

www.ronda.no

Nite Stavanger AS **ronda** hjelpemidler
Alarm - kommunikasjon

AKTIV ORTOPEDI

Ortopedisk verksted i Nord

Vi produserer, reparerer og leverer:
Proteser *Ortoser *Fotsenger

*Korsetter/Brokkband

*Skoinnlegg *Skotøy/ortopediske sko

*Løplab/ganganalyse

*Fysioterapi/Fysikalsk behandling

Aktiv Ortopedi AS

Avd. Tromsø...: Tlf. 77 60 00 22

Avd. Harstad...: Tlf. 77 00 57 00

Avd. Alta.....: Tlf. 77 60 00 22

Avd. Narvik...: Tlf. 77 00 57 00

Avd. Finnsnes: Tlf. 77 60 00 22

e-post: post@aktivortopedi.no

www.aktivortopedi.no

ARENDALE

CATERING

HOVESTUA

Brylluper • Konfirmasjoner • Minnestunder • Jubileum
STØRST OG BEST PÅ CATERING!

Ta styring over ditt eget liv og delta i samfunnet

Borgerstyrt personlig assistanse (BPA) er et frigjøringsverktøy for funksjonshemmede med et assistansebehov. BPA gjør det mulig for deg å delta i samfunnet på lik linje med alle andre.

Ulobas BPA er utviklet av funksjonshemmede for funksjonshemmede, og er vår egen måte å organisere praktisk assistanse i hverdagen på. Det er du som kjenner hverdagen din, og derfor er det også du som er best egnet til å avgjøre hvordan assistansen din bør utføres. Du rekrutterer og leder assistentene dine – vi tar oss av resten.

Uloba er størst og eldst på BPA i Norge, og alle våre rådgivere er selv arbeidsledere i sine egne BPA-ordninger. Ingen i Norge har mer erfaring, og ingen i Norge kan mer om BPA enn oss!

Vil du vite mer? Besøk www.uloba.no eller ring oss på 32 20 59 10.

INDEPENDENT LIVING | NORGE

Ønsker du deg jobb?

Kunne du tenke deg å jobbe som støttekontakt for en eller flere personer i Gjøvik kommune?

Vil DU bety noe helt spesielt for en ungdom eller voksen?

Du må være fylt 18 år, og det er en fordel at du har førerkort og bil til disposisjon.

Lønn og utgiftsdekning er ikke så dårlig som du tror, du vil bli overrasket.

Jobben gir deg mye, og kan ikke bare måles i kroner og øre – du får mye mer igjen:

- Du hjelper din venn til positiv fritid.
- Du kan få nyttige erfaringer og fine sosiale utfordringer.
- Men fremfor alt – du treffer mange hyggelige mennesker.

Høres dette interessant ut?

Ta kontakt for en uforpliktende prat!

Kontakt kulturkontoret

i Gjøvik kommune, Solvor Sandmark, tlf. 61 18 96 39 eller 46 91 15 98. E-mail: solvor.sandmark@gjovik.kommune.no

Gjøvik kommune

Kultur

Kontakt oss

Forbundsleder

Jens Petter Gitlesen

41 10 13 42

jpg@nfunorge.org

Nestleder

Bjug Ringstad

61 17 28 00 / 91 81 87 00

bjug@ringstad.no

Frid Oline Tellefsen Svineng

90 93 61 56

fotsvineng@hotmail.no

Eirik Dahl

46 84 31 13

eirik.dahl.61@gmail.com

Oscar Eide

56 14 31 58 / 90 04 91 10

oe@coastcenterbase.no

Anne Jorun Økland

53 41 64 84 / 41 50 02 53

annejorun35@hotmail.com

Lillian Sundsdal

37 16 41 37 / 48 05 00 55

lilliansu56@gmail.com

Nasjonalt

Norsk Forbund for
Utviklingshemmede
Pb 8954 Youngstorget
0028 Oslo

Besøksadresse:
Youngstorget 2a, 7. etasje
Telefon: 22 39 60 50
Telefaks: 22 39 60 60
post@nfunorge.org

www.nfunorge.org

Bankgiro: 8200.01.93417

Fylkeslagene

NFU Oslo Fylkeslag

c/o NFU

Postboks 8954 Youngstorget

0028 OSLO

22 39 60 51

oslofylkeslag@nfunorge.org

NFU Akershus Fylkeslag

v/Tove-Britt Henriksen

Ignavn. 131

1912 ENEBAKK

64 92 62 53/90 83 93 80

tovebritt@tusker.no

NFU Østfold regionlag

v/Anita Lyngmo

Skonnertveien 3

1659 TORP

Mob 994 37 643

anitalyng@hotmail.com

NFU Hedmark fylkeslag

v/Torill Vagstad

Dagfinn Grønsets vei 39

2707 ELVERUM

Mob 402 88 307

torill.vagstad@gmail.com

NFU Oppland Fylkeslag

v/Staale Stampeløkken

Hagehaugveien 2 A

2613 LILLEHAMMER

61 25 73 17/95 69 44 52

stastamp@gmail.com

NFU Buskerud Fylkeslag

v/Inger Tronrud

Øvre Nordbergsv. 2

3514 HØNEFOSS

92 22 72 75

itronru@online.no

NFU Vestfold Fylkeslag

Pb 14

3276 SVARSTAD

92 02 89 38

nfu.vf@online.no

NFU Telemark Fylkeslag

v/Olav Haugerud

Løkkebergveien 3

3946 Porsgrunn

35 55 90 69/90 63 65 08

olav.haug@hotmail.com

NFU Aust-Agder Fylkeslag

v/Anne-Lise Løite

Kobbervg. 1

4820 Froland

37 03 71 32/92 02 57 70

aafnfu@gmail.com

NFU Vest-Agder Fylkeslag

v/Jan G. Johannessen

Hannevik Terrasse 41

4613 KRISTIANSAND

38 03 00 14 / 91 79 41 76

jjohannessen@xstratanickel.no

NFU Rogaland Fylkeslag

Støperigt. 34

4014 STAVANGER

51 89 15 50

post@nfu-rogaland.no

NFU Hordaland Fylkeslag

v/Geir Tore Søreide

Havnahagen 19

5419 FITJAR

91 84 55 74

geir.t.soreide@haugnett.no

NFU Sogn og Fjordane

v/Bente Underthun

Furelia 21

6823 SANDANE

57 02 02 42/97 71 69 12

bente.underthun@eninvest.net

NFU Møre og Romsdal Fylkeslag

Postboks 4017 Moa

6048 ÅLESUND

70 15 10 30 / 46 91 08 40

mrfylkeslag@nfunorge.org

NFU Sør-Trøndelag Fylkeslag

v/Frode Strømman

Njardarvollen 9

7032 TRONDHEIM

73 93 56 22 / 90 16 14 53

frostroe@online.no

NFU Nord-Trøndelag Fylkeslag

v/Snorre Ness

Postboks 183

7801 NAMSOS

74 21 23 08 / 90 51 69 66

snorre.ness@hint.no

NFU Nordland Fylkeslag

Postboks 843

8001 BODØ

75 52 40 48 / 91 72 47 08

nfu-nord@online.no

NFU Troms fylkeslag

v/Anne Mari Bakken

Dalnes

9475 BORKENES

Mob 916 98 512

anne.bakken@hih.no

NFU Finnmark fylkeslag

v/Sigrid Sandbu

Mostadfeltet

9925 SVANVIK

41 52 65 09

sigrid-su@hotmail.com

Solplassen dagsenter vant årets kokkekamp

Vinnerne av årets Kokkekamp fra Solplassen bofellesskap.
(Foto: Marit Eikeskog, Bergen kommune)

Solplassen dagsenter vant årets kokkekamp for bergensere med utviklingshemning nylig.

Arrangementet skjedde i regi av Etat for tjenester til utviklingshemmede i samarbeid med Frisklivsentralen. Det var 12 påmeldte lag med i alt 73 deltakere som var i sving på storkjøkenet til Scandic Bergen City hotel. Her stod husets kokker til disposisjon med råd og veiledning. Hvert lag hadde ansvar for å tilberede hovedrett og dessert. Lagenes bord skulle dekkes og pyntes i tillegg.

Dommerpanelen bestod av kommunaldirektør Nina Me-

vold, Svein Aksnes, Geir-Egil Smaadal og Ona Totland under kyndig ledelse av Eva Danielson, leder i Bergen-kokkenes mesterlaug.

Alle deltakere fikk medalje, kokebok og diplom før de kunne nyte en buffet med all den deilige maten.

Summa summarum: Et supert arrangement som også burde virke inspirerende på andre kommuner!

ADVOKATFIRMAET

HESTENES OG DRAMER Son AS

www.hestenesdramer.no

Vi har bred erfaring i saker som gjelder utviklingshemmede:

- omsorgstjenester (praktisk bistand, BPA, støttekontakt, omsorgslønn, avlastning, "tvangsflytting")
- helsetjenester
- trygdeytelser (grunnstønad, hjelpestønad, uførepensjon, stønad til bil)
- barnehage og skole (spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning)
- vergemål, arv og testament, erstatning, arbeid og dagtilbud

Vi tar oppdrag over hele landet. Ta gjerne kontakt! Ingen kostnader før vi eventuelt har avtalt oppdrag.

Advokat Kristin Kramås

kristin.kramaas@hestenesdramer.no
tlf: 481 65 111

Advokat Petter Kramås

petter.kramaas@hestenesdramer.no
tlf: 901 37 450

